Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вiашагiкхета!

СЕРЛАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьлл 1923 шера дениз • ШОАТТА, 11 ФЕВРАЛЬ, 1984 ШУ. • № 18 (5896). • Мах 3 кап.

ГIайгIанеча укх денойшка коммунисташа, дерриге а советски халкъо кхы а айхагIа кхетаду шоай мутIараш парте ленински Центральни Комитета, КПСС ЦК Политбюрона гонахьа. Коммунистически парти тохкамех чакхъьалийна, шоай коллективни бахьча йолга бIаргагу Советски Союза къахьегамхошта, боккъонца лаьрхIа ба уж халкъа оалангара хьашташ хьаллоацаш йола цун чурен арахьарен политика чакхъяхар духьа са ца кходеш къовсам лоаттабе.

(КПСС ЦК Кхайкаралцара).

Коммунистически партега, советски халкъага

КПСС Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето ду

КХАЙКАРАЛ

Деза новкъостий!

Советски Союза Коммунистически партега, дерригача советски халкъага доккха во денад. Кхелхаь ленински парте а Советски пачхаьалкхен а гIоравнина деятель, социалистически Даьхен боккъонца вола патриот, машари коммунизми бахьане кIаьд ца луш къовсем лоаттабаь Юрий Владимирович Андропов.

Цун вахар — парте а халкъа а хьашташта, Ленина сийлахь-доккхача гIулакха боарам боацаш мутIахьа хиавра хьокхам. Парте лоIамагIа Юрий Владимирович Андропова къа мел хьийгача посташка цо ший низаш, знанеш, IалаьмаIе йоккха вахара опыт дIатийннай парте политика лерргIа чакхъяхара, коммунистически идеяш котъяхара болча къовсама. Воккхача политически кулгалхочун оипалаш къаьта гучаьлар дукха а оагIонаш йолча цун гIулакхашка — комсомольски балха тIа а Сийлахь-боккхача Даймехка тIема шерашка Кареле партизански болан вIаштIехьбоакххача а, партийни а дипломатически а балха лоархIамегIйолча участкашка. Дукха низ дIабеннаб цо вай пачхаьалкхен кхерамзле чIоагIъеча.

Новкъоста Андропова — ленински хьисаперча кулгалхочун — Iалаьмате чIоагIа хIарех кхеташ хилари организаторски таланти кердача низаца гучаьлар КПСС ЦК Генеральни секретера а СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела а посташка цо болх беча хана.

КПСС Центральни Комитета лоацача хана мехка керте латтаязар Ю. В. Андропов. ХIаьта цу хана чухь XXVI съезда курсаца хьалхде а лелаеш парте ва творчески бераатесIа а хулийташ, IалашдаьIд экономически социальни прогресса дерригача постанёна иехк бIубенна дIахьалхешкахьа боалга.

Парте а халкъа а вахаре, вар йохаргIоаца хьоагIа чIоагIъеча лоархIаме хиавр КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.), июньски декабрьски (1983 ш.) Пленумаш. Пленумий решенешка, Ю. В. Андропова выступленешка дегIа а йоалайир, хоалам-боллаш хьа а оттайир парте вай ханара стратегеи товенна социализм [illegible] тоаера стратеги.

Цу хан-юкъа парте а халкъа а низаш тIадерзадьлар экономика дегIайоагIнага сихдара, халкъа боахама доал делга тоадара, партийни, пачхаьалкхен, къахьегама дисциплина чIоагIъяра, кадрай бехктокхам айбара, нахьа творчески хьинар дегIадоаладара.

Парте тIамайна гIулакхаш цхьан хIаманна тIадерзадаь да — советски наьха хьал-торо лакхъяра, Советски пачхаьалкхен низ чIоагIбара. Цу дерригача гIулакхашка Юрий Владимирович Андропова карагIдаьннараш Iалаьмате доккхий хIамаш да.

Доккха да Ю. В. Андропова социалистически содружества мехкаща массе оагIорахьара цхьана леладу гIулакхаш дегIадоаладеча, дунен халкъашта юкъера коммунистически болхлойн болама цхьоагIон кхетабалари чIоагIдеча, партIато бахьан долаш кхычарех тийша хIама доацаш хилар духьен халкъаша лоаттабу къовсам хьаллоацача лаьна дакъа.

КПСС ЦК-аси Советски пачхьалкхенон цун кулгалца дунен халкъашта юкъерча ерене лерраrIен тIагIерттам чакхбаьхаб ленински арахьара политически никъ — термоядерни тIема кхерам дIабаккхара, империализма агрессивни тийша балхаш чIоагIа юхатохара, халкъий машари кхерамзлен чIоагIъяра тIаберзабаь никъ.

ГIайгIанеча укх денойшка коммунисташа, дерригача советски халкъо кхы а айхагIа кхетаду шоай мутIараш парте ленински Центральни Комитета, КПСС ЦК Политбюрона гонахьа. Коммунистически парти тохкамех чакхъьалийна, шоай коллективни бахьча йолга бIаргагу Советски Союза къахьегамхошта, боккъонца лаьрхIа ба уж халкъа оалангара хьашташ хьаллоацаш йола цун чурен арахьарен политика чакхъяхар духьа са ца кходеш къовсам лоаттабе. Парте ленински никъ лоргIа баргбоацаш ба. КПСС XXVI съезда, цун Центральни Комитета, цул тIехьагIарча Пленумашка кийчъяь чакхдоахаргдолча гIулакхий хьаьггал хьаьлдаи програмна я партега.

КПСС-о дIахо а тIагIерттаи лаьрххIаи чакхбоахаргба производствана ма цогга интенсификация яра, Iилма-технически прогресс сихъяра, организованности дисциплинией чIоагIъяра, халкъа вахара материальни духовни боарам тIа-тIа дуккагIа лакхбара тIаберзабаь никъ. Цо дIахо а чIоагIъергья болхлой класса, колхозни ахархой, интеллигенце йохаргIоаца цхьоагIо, вежарашха доле СССР халкъий доттагIал, дегIаккхувларгья социалистически демократи, советски патриотизман пролетарски интернационализман, коммунизма сийлахь-йоккхача идеалашта мутIахьа хургболча уйлаица хьалкхебергба нах.

ХIанзарча хоалкханена, кхерамне чорденнача дунен халкъашта юкъерча хьалашка КПСС-о, Советски пачхаьалкхено шоай эггара хьалхара деккар лоархI машара гIулакх лерргIа хьаллоаттадела, сабер долаш фен хуьга, империализма авантюристически гIулакхаш ховдаисоллаш юкъагIдоахилга, мехка оборенна низ чIоагIбеалга.

Советски халкъа чIоагIа духьала да къовсам тIа дола дуней халкъашта юкъера дешаш низаца къестадара. ТIемаш доцаа дуне — вай кхаал. ЧIоагIача машара тIехьарча къовсане вайца цхьана — вежарашка доле социализма мехкаш, коммунистически болхлойн партеш, къаьмий социальни кортамукъаленна тIехьара къовсамхой, термоядерни катастрофа юхатокара тIехьи дахча-дуньйка адамаш.

Вай партен пачхаьлахенон тIехьа тIайоагIача хана а чIоагIIен лерргIен кхоачашъергья тайптайлара общественни строй йола пачхьалкхенаш машаре яхара принципаш. Вайна лов дерригача мехкащца машаре даха, машар духьа цIена а конструктивни а болх бе безам болча правительствашцеи организацешцеи хьанаре гIулакхаш леладе.

Советски халкъа чIоагIа хоаш да: парти, Центральни Комитет, цун кулгалдеш йола тIум ленински байракха, Сийлахь-боккхача Октябра гIулакха лорзагIъяргIоцдаш тешаме йолга. Парте деза а кхеташ доккхал ду халкъа шийх беннача тешанйх, ше беча балха тIа кертгера шийна дагадоаллар советски наха долча беркатеи иразен еча йоакхонах а лерхI. Партен халкъеи цхьоагIох хиинаб, болаш а ба, хург а ба вай низ духбуцуш хьест.

Юрий Владимирович Андропов коммунисташта, дерригача советски наха массаза а дагалаттаргва Маркса — Энгельса — Ленина хьехама боарам боацаш тешаме, принципиальни а доккхал ца дезаш а, къахьегача наха гаргавола, цар хьашташкеи йоакхонген чIоагIа хьожаш вола, деррига а социалистически Даймехка дIадала хоаш вола саг хиларах тарра.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитет, СССР Лакхехьарча Совета Президиум, СССР Министрий Совет кIоаргга теш коммунисташ, дерригача советски наха керда, кхы а чIоагIагIа шоай классови сакхетам а организованность а, шоай доккхий коллективистски гIулакхаш гучадоахаргхиларах, шоаш кхо ца беш къахьегарца халкъа боахама планаши социалистическа декхараши кхоачашделга, вай сийлахь-йоккха Даьхе дIахо а тоалуга Iалашдергхиларах.

КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиуме, СССР Министрий Совете

КПСС Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето соцам баьб:

1. КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Юрий Владимирович Андропов кхалхарца дувзаденна 1984 ш. 11, 12, 13, 14 феврале мехка траур кхайкве.

Из дIавоаллача дийнахьа юххьанцарча, бархIшерерча, юкъерча школашка дешара занятеш чакх ца яха.

2. Юрий Владимирович Андропов дIавоаллача хана йоалхий толаш кховсийла Москве, союзни республикий столицашка, городашка-турпалашка Ленинграде, Волгограде, Одессе, Севастополе, Новороссийске, Керче, Тула, турпIала-крепосте Бресте, хIаьта ишта городашка Калининграде, Львове, Дона-тIарча-Ростове, Куйбышеве, Свердловске, Новосибирске, Чите, Хабаровске, Владивостоке, Североморске, Ставрополе, Петрозаводске.

Цу хана пхи минута болх ца беш Советски Союза дерригача территоре тIара дерриге предприятеш, организацеш соцае, пахаддача производства предприятешкара дIа мел хьекхараш; фабрикий, заводий, машинайкъий, фордийн хиеи левашна гудокашца кхаь минута салют дала.

КПСС ЦК ГЕНЕРАЛЬНИ СЕКРЕТАРЬ, СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА ПРЕДСЕДАТЕЛЬ ЮРИЙ ВЛАДИМИРОВИЧ АНДРОПОВ ДIАВОЛЛИЯГА ВIАШТIЕХЬДАККХАРА ЙОЛЧА КОМИССЕГАРА

Комиссе хоам бу, Юрий Владимирович Андропова дакъа чуьяла кIий 1984 шера 11 феврале Союзий цIен Колонни зале оттабергхиларах.

Юрий Владимирович Андропов тIеххьара бIарг тохара Колонни зале чубутарийн къахьегамхой укх шера 11 феврале 15 сахьат дальча дена 22 сахьат даллалца; 12-чеи 13-чеи феврале — IуйранIна 9 сахьат дальча дена 22 сахьат даллалца.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитетагара, СССР Лакхехьарча Совета Президиумагара, СССР Министрий Советагара

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето чIоагIа халахеташ хоам бу партеген дерригача советски халкъаген 1984 шера 9 феврале 16 сахьати 50 минути хьалча дIаьхаденнача лазарах цамгаш хилачул тIехьагIа КПСС Центральни Комитета Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Юрий Владимирович АНДРОПОВ кхалхарах.

Юрий Владимирович Андропова — Коммунистически партен Советски пачхьалкхени гIораьнинача деятела, коммунизма идеалашта тIехьарча, машара тIехьарча чIоагIача къовсамхочун — цIи даим юсаргья советски наьха, дерригача прогрессивни адамаш дегашка.

АНДРОПОВ ЮРИЙ ВЛАДИМИРОВИЧА ЛАЗАРАХИ ВАЛАРА БАХЬАНАХИ ЙОЛА

МЕДИЦИНСКИ ЗАКЛЮЧЕНИ

1914 шера ваь Андропов Ю. В. лазарашка хиннача хроническа лазаро хьаьрдаьнаха интерстициальни нефрит, нефросклероз, шоалагIа гипертони, сахарни диабет долаш хиннав.

1983 шера феврале дейо, хьамарий болх сацарца дувзаденна гемодиализаца (исхьофаь жим») дарба деш хиннав.

Деш хиннача дарбо Iалашдаьд тоаьд дина моцапал а болх бе нiна а хулда. Цхьабакъда, 1984 шера январь болаш моцапал телхий чурча органашка тIегIа чIоагIдуш хиннача дистрофически хувцамашцеи гипотоницеи дувзаденна.

1984 шера 9 феврале 16 сахьати 50 минути хьалча дега-цхьаьний тIа-тIа чIоагIагIа гIоарал доарехи са ца доахалуш сацарахи валар хиннад.

Патолого-анатомически тохкам беча диагноз боаьоеда ийса хиннаб.

СССР Минздраверча IаьлагIча керттерча управлене начальник, СССР АН, СССР АМН академик, профессор Е. ЧАЗОВ; СССР АМН академик, профессор Н. ЛОПАТКИН; СССР АМН академик, профессор Н. МАЛИНОВСКИЙ; СССР АМН член-корреспондент, профессор В. ФЁДОРОВ; СССР АМН член-корреспондент, профессор А. ЧУЧАЛИН; СССР АМН член-корреспондент, профессор В. СМАГИН; профессор Г. КУЛАКОВ; профессор А. ВОРОБЬЕВ; дарба деш вола лор В. АРХИПОВ; СССР АМН академик, профессор Н. КРАЕВСКИЙ; Iилма заслуженни деятель, профессор Ю. ПОСТНОВ.

КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиуме, СССР Министрий Совете

КПСС Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето соцам баьб:

1. КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Юрий Владимирович Андропов дIаволлийта вIаштIехьдаккхара ерриг юкъе а болиш комиссе вIаштIIоала: нх. Черненко К. У. (председатель), Алиев Г. А., Воротников В. И., Горбачев М. С., Гришин В. В., Громыко А. А., Романов Г. В., Соломенцев М. С., Тихонов Н. А., Устинов Д. Ф., Кузнецов В. В., Пономарев Б.Н., Чебриков В. М., Зимянин М. В., Лигачев Е. К., Александров А. П., Шалаев С. А., Мишин В. М., Марков Г. М., Хренников Т. Н., Пономарев Н. А., Терещенко В. В., Сенькин И. И., Ульянов М. А., Климук П. И., Чичеров В. С., Абрамова Л. И.

2. Ю. В. Андропов ЦIеча майдан тIа дIаволла.

ЮРИЙ ВЛАДИМИРОВИЧ АНДРОПОВ

1984 шера 9 феврале кхелхина хийла цамгарх ирча цамгаро хьанна мел яхьйина: Советски Союзан Коммунистически партин Центральни Комитетан Генеральни секретарь, СССР Лакхенчу Советан Президиуман Председатель, Социалистически Къинхьегаман Турпал Юрий Владимирович Андропов.

Кхелхина Коммунистически партин Советски пачхьалкхан, дуьненан халкъашна юкъара коммунистически болхлойн боламан гIараваьлла вола деятель. Цуьнан цIерца доьзна ду вайн партин халкъан цхьаъалла доха чIагIъяр, дегIаьхьа социализмин общество кхиорехь, халкъан вахаран хьал лакхдар, вайн Даймехкан экономически оборонин низ чIагIбар, ленински машаран беза политика кхочушъяр.

Юрий Владимирович Андропов вина 1914 шеран 15 июнехь машинистан доьзалехь Ставропольски крайн Нагутская станцехь. Кхиъна ваьллачуьнга 16 шо даьлча, Къилбаседа Ирийн АССР-ан город Моздокехь болх беш хилла. Цул тIаьхьа, 1930 шарахь, ВЛКСМ-ан могIаршка ваха. 1932 шарахь Рыбински хин транспортан техникум деша эттачул тIаьхьа дешар долуш а болх беш хилла Волжски пароходствин тайп-тайпанчу кеманашна тIехь матрос, штурвальни, капитанан помощник волуш. ДIадоьдуш хан дешна хилла Петрозаводски пачхьалкхан университетехь, чекхъяьлла КПСС ЦК-на лакхара партийни школа.

1936 шарахь Ю. В. Андропов хаьржина хилла Ярославски областан город Рыбинскан хин транспортан техникуман комсомольски организацин секретарь, юьхьанца балхехь цуьнца волуш. Дукха ца яьлла из хьажийна город Рыбинскера Володарскин цIарах йолчу судоверфан ВЛКСМ ЦК комсоргаль. 1937 шарахь Ю. В. Андропов ВЛКСМ-ан Ярославски обкоман отделан заведующий хьоьжаву, тIаккха секретарь, кIаьлла 1938 шарахь — хьалхара секретарь хоржу. Цу шарахь хинна иза Коммунистически партин член. 1940 шарахь Ю. В. Андропов — Карелин ЛКСМ ЦК-н хьалхара секретарь.

Сийлахь-боккхачу Даймехкан тIеман хьалхарчу денош дуьйна Ю. В. Андропов — Карелерчу партизански боламан юкъехь жигара дакъа лоцуш. Цо вIашагIтоьхна комсомольски подполье, мостагIчо хьанна оккупаци ечу советски территорехь кхиорхоштан политически болх бу, боевой группаш фронтан дехьа ахкачийна, мостагIчун тылехь операцеш вIашагIтохан хилла.

Город Петрозаводск фашистски гIаьрахойх мукъаяьккхинчул тIаьхьа 1944 шарахь Ю. В. Андропов партийни балха тIе хьажийна: партин Петрозаводски горкоман шолгIачу секретарь хаьржина, 1947 шарахь — Карелин Компартин ЦК-н шолгIа секретарь. 1951 шарахь Ю. В. Андропов КПСС ЦК-н аппарате вуьгу, цигахь инспектор волуш, тIаккха Центральни Комитетан подотделан заведующий волуш болх бу цо.

1953 шарахь партин Ю. В. Андропов хьажийна СССР МИД-е дипломатически балха тIе, кIаьлла 1954 шарахь из хьажийна Венгерски Халкъан Республике СССР-ан Чрезвычайни полномочни посоль.

1957 шарахь Ю. В. Андропов чIагIбо КПСС ЦК-н отделан заведующий.

1961 шарахь партин XXII съезде а цул тIаьхьа хиллачу еррига а съездашкахь а Ю. В. Андропов КПСС Центральни Комитетан член хоржуш. 1962—1967 шерашкахь КПСС ЦК-н секретарь болх беш хилла.

1967 шарахь из хоржу КПСС ЦК-н Политбюро членан кандидат, 1973 шарахь дуьйна Ю. В. Андропов — КПСС ЦК-н Политбюро член.

1967 шарахь дуьйна 1982 шарахь кхаччалц партин вахийтина Ю. В. Андропов болх бу СССР Пачхьалкхан Кхерамзаллин Комитетан председатель волуш.

1982 шеран май беттахь Ю. В. Андропов юха а КПСС ЦК-н секретарь хоржу.

1982 шеран 12 ноябрехь хиллачу аргIана йоццачу КПСС ЦК-н Пленумо Ю. В. Андропов Советски Союзан Коммунистически партин Центральни Комитетан Генеральни секретарь хоржу.

3-гIа, 6—10-гIа хержачу СССР Лакхенчу Советан депутат хилла Ю. В. Андропов. 10-гIа хержачу СССР Лакхенчу Советан бархIалгIачу сессехь 1983 шеран июнехь Ю. В. Андропов СССР Лакхенчу Советан Президиуман Председатель хоржу.

Юрий Владимирович Андроповн партин лоIамагIа къахьегаш хиллачу еррига постешкахь къаьсттина гучуделлар из Ленинан сийлахь-доккхачу гIулакхна тешаме хилар. Шен беркатехь хилла, дIаьвеш опыт дIалорд цо дIахо а партин политически организаторски болх чIагIбаре, советски общества вахаре цуьнан кулгалдаре лоархIам, партехьи халкъехь хьалхарчу хIора коммунистан бокъонаш бехктокхам лакхбаре. Ю. В. Андропова хадданза йоккхо йора партийни вахара ленински нормаш лорзагIа ца йоьллийташ лелара, партийни органий — КПСС ЦК Политбюрогара дехьа моттигерчу партийни комитеташка кхаччалца — балха тIехь коллективность Iалашъяра.

ЛоархIам болуш да Ю. В. Андропова вайн хенарчу актуальни проблемий теоретически разработка еш лаьцна дакъа. Цуьнан выступленешна, къахьегамашна кIоргга гучаяьхна советски общество дегIаьахара хIанзарчу этапан характерни башхаланаш, хьалха къоастадаьд коммунизм хьалъеча дола партин советски пачхьалкхан текуьщи перспективни декхараш.

Ю. В. Андропова кертера тергам тIеБахийтар партин XXVI съездо, КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) цул тIехьагIерчу Пленумаша оттаьь хIинцарчу хьадара планаш кхочашъяра. Цуьнан выступленешна оттаьлдар производствон эффективность а балха дикал а лакхъяра, бохама дола делта, планировани бохама механизм аргаьккха тоьяра декхараш. Ю. В. Андропова боккха тергам тIеБохийтар дисциплинан порядокн оттаяра, организованность а бехктокхам а лакхбара тIехьа лоаттабеч къоастаме къахьегамхой инициатива.

КПСС ЦК декабрьски (1983 ш.) Пленуме яьхча выступлене тIа Ю. В. Андропова кIоаргга оценкаш а елар, выводаш а йир дIахо а моьт экономически дегIаахара керттерча доствий хьакъехьа. Цу лоархIамечча политически документа тIа къаьгга оттаь я хIанзарча этапера партен советски пачхьалкхени социально-экономически политика.

Ю. В. Андропова «СССР 60 шу» яхача доклада тIа дIахо дегIайоалайир къамий ленински политика. Цу тIа вIашагIтехар вай мехка халкъий доттагIален вошален, мехка деррига къамийи халкъийи йиза цхьатерра боныо хадара ндеш кхочашъяра опыт.

Ю. В. Андропова хадданза йоакхо йоаl партен идеологически болх аргабаьккха тоабара. Йоккха нравственность чIоагIъяра, къахьегамхошта коммунистически кхетам лулга ма могга тоалара.

СССР оборона Совета кертe а латташ, Ю. В. Андропова хадданза йоакхо йора СССР Герзашцара Низаш дегIаахара, вай Даьхен оборони низ боагIача боране лоаттабара.

Ю. В. Андропова дукха низ хьалара дIалора машара програма кхочашъяра. Ю. В. Андропова арахьарча политика дешай хьакъехьарча заявленешкан къыча выступленешнен дуьнен халкъашта юкъерча хIанзарча хьала кIоаргга классови анализ я, гучальхад кхохнама бахьанаш, хьакъеккхад адамашта тIаэттача кхерама дукъала къоасам лоаттабара хьакъехьа. Цу документаш тIа оттаь я берригьоагъара машара дуьнен халкъашта юкъера кхерамален чIоагIъяра тIаерзаь партен эггара лоархIамера, конструктивни инициативаш. Ю. В. Андропов кIаьд ца лую гIулакх даш вар социалистически мехкашта юкъера вIаши ду гIулакхаш, царцхьоагIон кхотадалари, дуьнен халкъашта юкъера коммунистически болхлойн болам чIоагIбаре, халкъий къамаш-муртажахара къоасам хьалдацара тIехьа.

Ю. В. Андропова дукха низ дIабелнаб дуьнен халкъашта юкъерча отношенешмера дика юхьиган, кхоккам лаьгIбара принципаш чIоагIъяра, тайп-тайпара общественни строй йола пачхьалкхенаш машаре яхара, лардаш чIоагIъяра, сихдаь гера хьаделга юхаозара адерни кхерам дIабеккхара. Ю. В. Андропова на болх чIоагIа могга а бора, цхьан дагара болаш хьал а лоьвар деррийтача советски халкъо, доазол дехьарча миллионаш болча наха.

Даьхенна хьалхашта доккхий гIулакхаш карагIдувларах Ю. В. Андропов, Коммунистически партен Советски пачхьалкхени гIоралнйа волча деятела 1974 шера Социалистически Къахьегама Турпала цIи елар. Цуна еннай Ленина кхоъ ордена, Октябрьски революце, Цена Байракха орденаш, Къахьегама Цена Байракха кхоъ ордена, медалаш.

Ю. В. Андропов советски коммунисташта, берригача къахьегамхошта, доазол дехьарча вай доттагIашта ленински хьисапе вола гIоралнйа кулгалхо вар. Наьха йоакхо еш ше вонхий ца веш хиларца белгалвар из. Советски наха чIоагIа лоархIаш тешаш вар из. Юрий Владимирович Андропова вахара берриге накъ — болхлочунгара волавенна КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председательга кхаччалца — ше хоз на веш партенен халкъан гIулакх дара къаьгга хьокхам ба.

Юрий Владимирович Андропова машари наьха ираза бахьан къоасам лоаттабаьчун сийрда кхц-сибат массаза а коммунистий, берригача советски наьха дегашка латтаргда.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ — СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ — СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ

Районашкара хоамаш

Назрань

Чакхбаьннаб цхьайттаалгIча пятилетка дикъалгIча шера хьалхара бутт. ДIадаха шу санна хьинарерча къахьегамца ер шу а белгалдаккха лаьрхIад тха болхлоша. БIарча хьайийцача во къахьегамзар пар январь бетта, цудукъа план 100.1 процент кхоачашйир.

Хьаьр тIа болх беча йиъ бригада юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхар Султыгов Керам бригадир волчо. Цу бригадерча Леймоева Фаде, Султыгова Тамаре, Сапралиева ВахIадата, кхычар хьинарерча къахьегамах хьахинна томам ба из. Хьалхара моттиг яьккхарах цу бригадана 150 сом преми хьожаяьй.

Ишта динача гойтамашца чакхбаьккхар бутт мельзавода крупацехо а. Цу цехерча бригадашта юкъе дикагIа болх бир Шадиев НемаIалий бригада. Бригадира а бригадерча болхлошта а 100 сом преми хьожаяьй.

К. ВЕДЗИЖЕВ,
Назраньерча мельзавода экономист.

Сунжа

Наха дукхагIа эшаш дола товараш: дагош, кIазза отташ кIалдехка улгаш, новраш, кхьдараш хьаду тха лесокомбината чуйоагIача цехе. ХIана, оаха юкъейоалаь арахеца йолаьй керда продукци, ужаш я бераша ловзаю алапаш тIалатта кубикашаабука.

Цехо дика кхоачашйир январь бетта план.

Из цех дики а дика толамаш доахаш хьайоагIа станочникаша Баркинхоева Версиакъас, Лихолобова Ирандас, пилорамщика Барахоев Дауда, кхычар къахьегамхочуй сийле лакхе а лоаттаеш дика болх берах.

В. ПОДАЛИНЫЙ,
лесокомбината керттера инженер.

Малгобек

Маьхка продукташ дика а, хIара бетта план тIехкхоачаш а е лаьрхIа дIадоладир керда шу Малгобекски маьхк ечa завода болхлоша. Шоаш лаьрхIар цар дика кхоачашделга гучадаьлар хьалхара бутт чакхбаьлча. Нахата продукци йоахара план кхоадаьнтъяй 110 процент. Хьаеш йола продукци дикал ланза йолаш кул. Бригадашта юкъе шерра яхь яьржай. ХIанзарчоа хьалхе лелаеш хьайоагIа Мамилов Башир мастер воле бригада.

Йотташ йола маьхк алхха дика хилийта гIерташ бе бригада дикагIбола маьхк йоттараш З. Бокова, М. Вельхиева, шийй декхараш дика кхоачашду оператора З. Саутиева.

Р. КАРИЕВА,
маьхк еча завода экономист.

1979 — ХОРЖАМАШКАРА ХОРЖАМАШКА — 1984

КХАЧАН ПРОГРАММА КХОАЧАШЪЕРГЬЯ

Вай партe массаза а тергам тIаловгIийбий, хIанз а пештеду Кхачан программа декхараш ера.

Юрта бахама — шалха бахама къаьстта лоаргIамеча цу даьлъе—хьаьй хаелла эргIоаца материально-техническа база. ТIехь-тIехьа шерагIа юкъехуь юртбоахама процессашта еш йола механизаци электрификаци, кхалла хадданза дукхагIа дIахьуэ минеральни органически удобрени, чIоагIъеш а дар къарий база, мелиху къахьегIна оасарле.

КПСС ЦК декабрьски (1983 ш.) Пленумe вьйвид: «Юрта боахама хьаьла потенциала шийдя ларига, агропромышленни комплекс дегIайоалаьрга дIауийтача ресурсеш юза хьалур аксандокхинга база нех кхачан продукташца Iалашбара проблема йизза кхоачашъер дукъе гIатеIа вахкдар — республикий, краий, областий, министерствий ведомствий, партийни советски органий эггара хьакхара декхар».

ХIанз курграпрера хьакхара хоржамаш хиннача тIехьагIа дIадахача цхь шера доккхий хувдамар хинад республика агропромышленни комплекс дегIаувча.

Материальни база

1984 шу долалуш юрта боахама гIуланхашта лаьрхIа республика колхозашкарен совхозашкарен керттера производственни фондаш 791,7 млн. сома маьха яр, хIанта дIадахача пхе шера 253,1 млн. сома а лелаергIа дакъа дукхагIа хилар. Цу юкъе юрта боахама хиннай 7083 трактор, 5053 грузовой автомобиль, 1508 ялат чуйиду комбайн.

Агропромышленни комплекс дегIайоалаьрга дIадахийтад 616 млн. сом. Хьал а я, эксплуатаце дIаеннай Къулбаседа Кавказа йоккхагIйола бройлерий фабрика.

Колхозашкан совхозашкан хьалъеш а хьайбаш леладу комплексаш, царна доахар доахка мощносташ, бола бе йоалайолийт социально-культурни гIуланхашта лаьрхIа объекташ.

ДIаюв хIамаш кхеяри хьайбаш леладари

ДIадахача пхе шера яьтта леладаре культурни юртбоахама культурой къуакъаьми яктбаре лоархIаме гIуланхаш дааьд колхозийн совхозийн кхашта. Цу деррига хIамаце йиш хилийтаб бьцаддераш, коартолаш, сом, тхьамка дика дукхагIа доагIа.

Пхе шера пачхьалкхено 2-заз дукхагIа маьай коартолаш, сома комараш — 24 процент. Республика юрта боахама къахьегамхоша IамададIа ялат коартолаш, тхьамка, шура фуаш, тха эцаре кхеь шера пляан кхоачашъелга.

Дикка доккхий толамаш дехад хьайбай боахам дегIайоалабеча. Колхозийн совхозийн фермашка дукхагIа хиннад доазаш, лакхъеннай цар продуктивность. Доахан 23 процент дукхагIа хиннад, жан газзарийн — 4 процент. Баьман дулх 17 процент дукхагIа хиннад, фуаш — 34 процент.

Цу юкъа пачхьалкхено дукхагIа маьаь: доахнии пхе тIера олхазараш — 14 процент, шура — 7 процент, фуаш — 26 процент, тха — 19 процент.

Республика хьайбай боахаме къахьегамхоша йоккха къахьегамаш котало яьккхай 1983 шера. Хьайбашкара йоакхаме арригача продуктай шера план кхоачашъяьй, хIаьта хIуца доахани коа тIара олхазараш 1982 шерарчул дукхагIа хиннад —26 процент, шура — 3 процент, фуаш — 5 процент, тха — 16 процент.

ЦхьайтталегIча пятилетка дикагIа шу дIадоладеча хьайбаш леладеча фермий болхлошта доккхагIдала социалистически декхараш тIаэц, цудукъа шоай къахьегама низза тIадерзаду доахинга Iа дика дакхийтарен хьайбай боахам дIахо дегIабоалабарен.

Агропромышленни комплекс

Республика агропромышленни комплексе лоархIаме моттиг дIалоац бьцаддераш леладара, сомийн комлийн бешамаш декхара. Лаьттан климатически къамахна йиш хулийт бьцаддараш, сомаш компийн пехта къаьгъем кхабе.

Бьцаддараш, сом, комсаш лелаю йоккхий совхозаш эккай республике.

Республика колхозийн совхозийн бьцаддараш леладераш 125 эзар тонн бьцаддераш, 41 эзар тонн сома комараш, 62 эзар тонн соагIа комсаш гулъяьй 1983 шера. Республика боахамий еррига категорий пачхьалкхени закупкаш шера план бьцаддерашта — 100,1 процент, сомаш комарашта — 100 процент кхоачашъяьй.

Республиканерча бьцаддераш, сом, комсаш леладерашта хьалхашка доккхий декхараш латт цхьайтталегIча пятилеткан 4-ча шера. Цар декхар тIаэц пачхьалкхенга 84 эзар тоннаш кIезигагIа боацаш сома комараш, 151 эзар тоннаш кIезигагIа доацаш бьцаддерий доахка.

Колхозийн совхозийн къахьегамхоша декхараш тIаэц цхьайтталегIча пятилетка план бIарча хьийцача толаме кхоачашъе.

Кердача толамашка

Доккхий бехктокхамаш декхарам латт республика юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка 1984 шера. Дикка дукхагIа даха дезаш да юрта боахама продуктай деррига тайпаш.

ПланагIа лаьрхIад ялат, шекаре свекла, сом, бьцаддараш дикаь дукхагIа доахка.

Йоккхий планаш оттаяй хьайбай продукташ боахаре а ДIахуйлдача пункташкан чакхдоахача предприятешкан дIачувала лаьрхIад 42 эзар тонн а 1983 шера планал 2 эзар тонн дукхагIа доахкан коа тIара олхазараш, 99 эзар тонн а 1983 шера планал 3 эзар тонн дукхагIа шура, 100 миллион а 1983 шера планал 3 млн. дукхагIа фуаш.

Вайна ма гарра, планаш гоьан йоккхий а. Уж толаме кхоачашъеркъехьа эггара хьалха деха доккхий тийша хургда. Цу гIулакха боахамашка чакхдаккха лаьрхIад доагъаре культуран дукхагIа дIаера, шоай тIувакъем лакхбара, цхьай тIайюлача бьцаддий дегIаенац шаръюра тIаерзаде гIулакхаш.

1984 шу хьинаре дIадоладенна хьайбаш леладеча фермий болхлоша, хIаьта хьайбай боахам, агропромышленни комплекса из лоархIаме дакъа, дегIайувлача керда толамашка дахарца хоржамашта бIубенна кешабаке лаьрхIа а ба уж.

1978 — 1983
ХЬАЯВАЙ ПРОДУКТАШ ПАЧХЬАЛКХЕНГА ЙОХКИЛГА ДЕГIАДАР (проценташ)

1978 — 1983
ХIИШ ДЕХКА ЛАЬТТАШ ДУКХАГIА ХИЛАР (эзараш гектараш)

1978 — 1983
ЮРТА БОАХАМА КЕРТТЕРА ПРОИЗВОДСТВЕННИ ФОНДАШ ДЕГIАЯККХАР (миллионаш сомаш)

ЗАДАНЕЛ ДУКХАГIА

ХIара гектар беркате дийнтара, 1 январе денз 1 март кхаччалца кхашка органически удобренеш дIаехахьара Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совето хIайкальча юкъа 140 эзар тонн, е еррига республике дIаяхья езача удобренеех 20 процент удобренеш кхашка яхка езаш я Грозненски район. Из задани кхоачашъеш дIабахача цхьан бетта 92 эзар тонн органически удобренеш дIайиххьай района колхозийн совхозийн кхашка. Цу юкъа боахамаша шоай низаша тессай 67 эзар тонн, кхайхьабьча цхьи бетта тесса йоагIараш 45 эзар тонн йолаш.

Органически удобренеш кхашка яхкара балхаш боахамий коллективашта санна дерттIа вIашагIтехьдахадад Грозненски «Сельхозхиме» объединене. Январь бетта 16 эзар тонн мара дIайиххьаш цун болхлоша, цхьи бетта заданегIа дIаяхьа йоагIараш 50 эзар тонн йолаш.

— Технически хьал во долаш хиларах дукха тракторш я цу объединене тоне евдаш. Из бахьан долаш дийнахьа 16—17 трактор мара хиннац удобренеш кхухьаш, заданегIа хила йоагIараш 30 йолаш. Февраль бетта болх беш йола тракторш дукхагIа хилийта а задани тешаме кхоачашъе а декхарийла баьб объединене кулгалхой, — аьлар республикански «Сельхозхиме» производственни отдела начальника Лютиков Михаил Федоровича.

Дика латтача хаоттамах ма могга пайда а эцаш февраль бетта сихде деза органически удобренеш кхашка яхкара балхаш. ТIаккха района колхозийн совхозийн вIашагIтехьдарга шоашта енна задани дика тIехкхоачашъе.

С. АУШЕВ.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

Коммунистий предложенеши замечанеши кхоачашъеш

Партийни собрани йолаенна — дукхаш да производственни балхен партен чухьарча вахарен, дисциплина чIоагIъяра дешаш. Йоацаш, аьлча, коммунисташа шоай форумашка уйла тIайохийт къоастаяза йисача проблемашта, цIерш йоах лезарло ярах бехкебарий, коллективашкара гIулакхаш тоадалар дег тIара ловрий, партийни организаце вийслуш дола кхоачамбоацараш лоиш боцарий.

Бе-бе гIулакхаш дукха да партийни организаце. Шийй собранешка къаьстта уйла тIайохийт цо предприяте коллективана хьалхашка латтача проблемашта декхарашта. Партийни бюрос уж къоастадаре аьттув болашагIа йола средствеш, формаш, методаш лех, КПСС XXVI съезда, цул тIехьагIарча КПСС ЦК Пленумий решенеш, XI-гIа пятилетка кхоачашъяра коллектива оарцагIйоах, партийни балха стиль тоаю.

Коммунистий замечанеши предложенеши, партийни организаце решенеш кхоачашъяра лоаттIабу тIахьожам дика вIашагIтехьбаккхаро хьинаре вахара позици лоацийт коммунисташка, КПСС Программен Устави, партийни дисциплина телхалийтац. Укх тайпара масал доаладергда аз: тха коммунисташа юкъарча партийни собранешка 1981 шера 112 критически замечани предложенеш еннаяр, царех 89 процент кхоачашйир. ХIаьта 1982 шера 143-нега кхачача дукха ерна йолаш ехьа а 97 процент кхоачашйир, вешта аьлча предложенеш кхоачашъяра тIаерзаь мероприятеш йиза чакхйоалаш хиларах коллективашкара гIулакхаш тоадаларга дукхагIа хьаш доаш хул коммунисташ.

ДукхагIйолча предложенеша гIеттадераш къахьегам дикагIа вIашагIтехьбаккхара, социалистически яхьа низ айбара, производство технически Iаламгъяра, кхьдола дешаш за КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленум хиннача тIехьагIа организаценна недарга предложенеш дукхагIа тела баьнаб коммунисташ. Цар чулоацам хIара болхлочун къахьегама оцзарле, инициатива лакхъяра, бехктокхам айбара, дисциплина телхаерашца лоаттабу къоасам чIоагIбара тIаберзабаь ба. ЛоархIаме предложенеш тел коммунистана производство дегIайоалаяра, цун эффективность лакхъяра, организаторски болх тоабара.

Партийни бюрос партсобранешка дуьцаш уттаду уж дешаш. Масала, массанена а хьашт долаш коллективо йоакхо еш дар завода жилищни фонда эксплуатаци дикагIа яра дош. ГIишлошъю организаци шийй яц предприяте. Саготта ремонт е езаш дола чуйе цIенош тIехь-тIехьа дукхагIа хул. Заводской квартирашка баь отташ хиле ремонт ярга хьажаш багIаш дукха ха йоаннхар. Заводо оттаь йорядок тевда а ей, ордераш йоацаш, прописка ца еш заводской квартирашка нах бахаш моттигаш яр. Цхьабаьхьа, цу дешах лаьца партийни бюрос сoдам баьчуяв из кхоачашбаре дика тIа хьожам оттабаьчуи тIехьа тIа тоадала дукха ха яйнзаи гIуланхаш.

Предприяте балха экономически хьокхамаш тоалара практически лоархIам болаш да коммунистий предложенеши критически замечанеши Iомалр. Дукха ха яр хин шелален йоахалем цикла сехза технологически къоенна хиларах компрессорни станце тешаме болх ца бу. Iа йоаннха установкен хий чуузе насоски станцийа хьалхьа яхара а болх бе йоаллийтара а дешай уйла кхезига ю партийни бюрос кхаш замечанеш йора коммунисташ. Цу тайпара предложени елар Петр Павлович Попова. Уж предложенеш чакхъяхар дукха, цу гIулакха эша мероприятеш а кайчаь, завода партийни организацей администрацей шоай производственни объединенегара дийхар шоашта новкъостал делга. Ишта дизза технически новкъостал дар бахьан долаш йиш хилар цу шерре а производственно-технически декхараш кхоачашде. Керта болаш а лаьрхIа тIайийцар оаха доагорманиндаьтташ кходар дукъа заводе йоакха йоаца заправочни пункт хьаеллилга дийхача водитела Алероев Хьамзата предложени а.

Коммунистий рекомендаце предложенеш йоабачашгъяра боагIаш бола тIахьожам оттабара гIо ду царех хIаранеца къаьст-къаьста беча балло а. ДукхагIа лаьрхIа цу балха форма а партийни поручене телга. ХIаьта, массазара поручене йолаш ба 80 процент соагIа коммунисташ. Царех 50 процент соагIа бераш завода общественни организацешка, профсоюзе, комсомоле болх беш ба, депутатски декхараш кхоачашду, КПСС горкома членаш ба, и. кх. дI.

Бюрос решени а я, цун членех цаI тержав коммунисташ партийни поручене йоацаш ца бете а уж кхоачашъеш мишта ю хьажа а. Коммунисташца кулгача вIашагIкхетарашек беседашек вIаши информаци дIа-хьа еца йиш хулийт къахьегама коллективашкарча гIулакхий хьакъехьа, предложенеш тел, критически замечанеш ю, хIаьта из чIоагIа сайдана а да.

ДукхагIйола коммунисташ никъеоз партийни собранеш, бюрош кийчъеча. Цу тайпарча балхах берхат доал партийни дисциплина чIоагIъяра, партийни организаце хIара деннара гIулакхаш тоадара. Собранеш кийчъеча, критически замечанеши предложенеши чакхйоахача хьинаре дакъа лоацаш болча бюро члений цIерраш яха ловра сона. Царех ба, масала, Баркинхоев Махьмади Вашир, Кононов Василий Петрович, Пузенко Владимир Петрович, Шорина Ирина Петровна.

Партийни бюрос предложенеши критически замечанеши Iомаль ца Iеш, коммунисташка кхан-кханнахьа хоам а бу уж кхоачашъяра дальчок. Цо тIо цу тIахьалхача гIулакх хьалхари коммунисташа бехктокхам лакхбара.

С. ЛЕЧАЕВ,
Вознесенски газ чакхйоахача завода партбюро секретарь.

Шура лаьгI ца йолийташ

Дизза долаш хьайбаш Iалгара дахар шоай керттера декхар лоархIаш ба Шалински района «Предгорный» совхоза хьайбаш леладераш. Къаьстта боккха тергам тIабокийт цар рационале хьайбаш нхабара.

Ишта, дийнахьен буса цхьан Iатта лу 25 килограмм силос, йол — 4, ча — 3, концентраташ — 2 килограмм. Цул соагIа, шоай цалакийч а беш мужа тел. Цудукъа вIашагIтехьдоал цар шура дулли даккхара а долкара а планаш толаме кхоачалгъе, хьайоалихха шура лаьгI ца йолийташ дикка долаш долхам Iангара даха.

Социалистически яхье а баьнна къахьегаш ба доярки. Царна юкъе эггара лакхагIа хьокхамаш гойташ хьабоагIа Тохтарова Зура, Бахаева Совбани, Джамболова Барет, Элеханова Айзан. Уйх Iаа денозна шура лаьгI ца йолийтача шоай декхараш толаме кхоачашдеш къахьег доярками.

Хьинар ца кхоаш балхаш ду фермерча кхыча болхлошка а. Къаьстта белгалваьннав Iаьсий кхоабаш вола Джабаев Iаддрахьман. Дийнахьен буса 600 грамм доазал IотIадеттала ца хьокхаш волча хIара бежана.

Массе хана болх беш хул цу фермера транспортераш, кхы механизмаш. Царна шоай кхан-кханнахьа технически гIулакх а кху тIа эшар а ду слесараш Джабаев Шааранен Исраилов Бекмурзаси.

Ишта, цхьа барт болаш къахьегаш я ферма коллектива пятилетка дикъалгIча шера.

М. ЭЛЬДИЕВА.

Дукхахча хана дена дакха евсарле йолаш цъахьегаш хьайоагІа коллектив лоархІаш я Ленина цІерагІча мехкдаьтта чакхдоахача заводан цхьоалагІа цех.

1983 шера цо планал совгІа 426 эзар сома мах.а продукци-екхар пачхаьлкхена. Из толам боашхача поашкара доакха дакъа юкъедихьар цеха бархІлагІча установка операторашa а. Цар шера дехкар 100,4 процент кхоачашдир.

СУРТА ТІА: бархІлагІча установка оператор Кривобогова Нина Федоровна, йоккхагІа йола оператор Шевченко Надежда Михайловна, оператор Шахидова Малика.

Н. ПЛИЕВА сурт.

ДОТТАГІАЛ ДУВЦАШ

Дукха къаман дахача регионий къалшка, шай къам шера да лархІарахи къаман эгоизмахи йоаккха перамиташ дІаув дин перезиатаацца из дале а лэъдала а долча халкъа цхьайолча обычайи обрядийи маІан хардалъе ястадарца.

Къовсам мишта доттаберґба цу хІалашца, къамаш проблемаш классови позицешкара теркалъе хоаргдолаш мишта Іоашберґба къахьегамхой? Интернациональни, патриотически, атеистически кхетам дуча хана гІа мишта дергда Іилмах мировоззрени коммунистически идеологи къахилайтара? Цаpна а кхьча а доманта хетадаь да Нохч-ГІалгІай книжни издательства арахийца «Интернациональни, патриотически, Іилма-атеистически кхетама цхьоагІе» яха Х. Х. Бокова книжка.

Структурага дихлача дешахьалхенахи кхаь кертахи латт книжка. Х. Х. Бокова книжкана цун редактора, исторически Іилмай доктора, профессора Х. Н. Ефанова язъяьча дешахьалхен тІа белгалдоаккх, цу балхах КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленума решенеш кхоачашъяра республика идеологически кадрай шеррачъ мугІараштa маьхера пособе хургхилар.

«Патриотизм - интернационализм хьалкхебе» яхача хьалхарча керта тІа белгалбоаккх интернациональни кхетам баларца дувзаденнача теоретически дешай біарчча мугІ. Интернациональни кхетам балар — из идейно-политически кхетам балар да, цудухьа цо лерхІ саг интернационализмах дІахеташъ ца Іеш, ма дарра аьлча шин сакхетамца, дамалашца интернационалист хургволаш из цун дег чу ювалга. Советски халкъ интернациональни гІулакхех ювла, бакъдар аьлча, экономически общественни вахара тІа-тІа чІоагІагІа интернационализаци яргара хьайоагІаш йола объективни процесс я, цхьабакъда из мишта яр кхаш шиъ-шегІа лелаш хилац. интернациональни гІулакхаш, царна лостам тела бева, хьалхашка латта декхараш кхоачашдара тІа а дерзадеш.

Къахьегамхой интернациональни уйла дегІайоалайра алнаи еш йола лоархІамегІара среда я социалистически къахьегама коллектив. Коммунистически кхетам балара юкххьанцара ячейка лоархІ цунах парте. Дукхача къамех латта къахьегамен эгара хьалха болхлойн коллективаш, — аьнад Ю. В. Андропова, — дукъал из я массанахьарчул а дикагІа интернациональни уйла чуйоассаеш, СССР халкъай вошали доттагІали чІоагІдеш йола среда.

Из шаьра гуш да вай республикерча дукхача къамех латтача производственни коллективай гІулакхашка хьежача. Цига хьахул наьха керда социалистически гІулакхаш доттагІала, ювкъосташка віашт тІо дарен доагІар дизза хьадехарен гІулакхаш цигара долаш советски общественна интернациональни кхетам балара даькъера болхлой класса дехар. Бокъонца бола интернационалисташ кхебара къахьегама коллективех бизза гІа пайда эца гІерт республика партийни организаци, царна юкъерча наьха доттагІален вошален къамая вахара кхьча оагІонца а — культурацa, искусствацa, литературацa, историцa, кхьаьрапаца — хьаьшт хургдола гІулакх де гІерт.

«Іилма-атеистически пропаганда — хІанзарча хана хІадехарий боарамe» яхача шоллагІча керта тІа авторо белгалдоаккх, сага материалистически мировоззрени уйлаца кхетам балаза барг ца хилар, цу хана дин пережиткашца машар боаца къовсам лоаттабе безаш хилар а лерхІаш. Атеистически кхетам балара лоархІами из беланза барг ца хилари вай идеологически моастагІий шоай хурдаь социалистически идеологена духьала лоаттабеча къовсаме дин ах пайда эца, даьлах тешараш вай общественни строяна духьала баха, шоаш кхачое уж тІехьабехa гІерт.

Кхетамa болх беча хана уйла дукхагІа тІаякхийта еза интернационалистски, патриотически, атеистически гІулакхех кхебара дика гІо деш йола общественни вахара формаш юкъеязувларан шеръярал, сакхетам а санлаш а иштта хулга віалтІехьдаккха а гІерташ.

Цу керта тІа белггалара моттиг къоастаю авторо республике шерагІа яьржача Іилма-атеистически пропаганда формашта еча анализа. Цу формашта юкъе лоархІаме моттиг дІалоац хІанз а атеистически темаех лаьца ешача лекцеша. Республике естественни, атеистически темаех лаьца ешача лекцей дукхал дукха хІама ца ешаш цхьан боараме латт. Атеистически балха форма хиларах тарра, бахача наха чІоагІа могаеш я гражданий сходаш. Юртий сходашка, массаза а яхар мо, эгара чІоагІагІа лоархІаш болча дезалий, тайпай викалаш хул къамаьлаш деш. Сходашка тешавеш дош лу пхьа лехарг ца хиларах, урдув доахилгей кхыдола зуламе гІулакхаши юкъера дІадоахаргхиларах. Къамаьлаш даьданначул тІехьагІа урдув доахалга, пхьа лехилга, кхыдола зуламе гІулакхаш дехкаш йола решени тІаеш. Дукха шерашь хьалхагІа дена республике бахача наха юкъе беча атеистически балха тІа лоархІаме моттиг дІалоац цІагІарча лекторашa. Къахьегамхой бахача моттигe еча массови атеистически пропаганда цу формех массе мотто пайда эц Нохч-ГІалгІайчене. ЦІагІарча лекторей болх віашт Іехьбоаха центр школаш я, хІаьта цига пропагандисташ хул хьехархой. Атеистически пропаганда массови формашта юкъе цІи яккха метаргйолаш я кхалнаха лаьрхІа популярии знаней школаш а. Цига, массаза а яхар мо, занятешка ухараш вайнахъа кхалнах ба. Уж школаш мехка я цхьацца бахьанех дешара кхьча формаца чулацача болча кхалнаха цар политически влияни еш хилларах. Республике бахача наха атеистически кхетам балара кІезигача лоархІаме яц дина юкъаенна йоаца керда обрядаш а советски цІейш а. Керда советски обычеши традицеш юкъехиар, ма дарра аьлча, къахьегамхой быте атеизм чІоагІъялар а да, дин динах тешилгеи юкъедоаладара духьала латта тоашиме чІоагІале а я.

Нохч-ГІалгІайчура исламе гІулакхаш шоай тайпара хилар теркал а деш авторо кийсагІа лоархІ Іилманхой, партийно-советски комсомольски болхлой санна дийшa, опыт йолаш, лоархІаш бола доккхагІча ноахала викалаш, коммунисташ, тІемел къахьегамен ветеранаш атеистически балха юкъеозар. ХІаьта, вайнахьа кхалнаха юкъе атеизма пропаганда яра Іилманхоех, интеллигенцех, партийно-советски болхлоех латта кхалнаха актив юкъеозар. Атеистически болх, массаза а яхар мо, динах тешаш болча наьха къамаш меттала бе беза.

«Знанеш — тешам болийтара» яхача тІехьарча керта тІа авторо уйла тІайохийт, КПСС XXVI съезда решенеш теркал а еш, парте беча идейно-теоретически, политико-кхетама, организаторски, боахама балха цхьоагІо ма могга тоаязен Іалашъянзен яр ца хилара. Къахьегамхошта коммунистически кхетам балара гІулакхана лелабеча комплекси маькъах пайда а эцаш, къахьегама коллективашка, дешара заведенешка, школашка, городашкен юрташкен мах бахача моттигашка шоаш чакхдоахача гІуланхий ерригача методий, средствай, формай эффективность лакхъе гІерта еза республикера партийни организацеш.

ДукхагІа могаеш дикагІен йола къахьегамхошта идейно-политически, нравственни, къахьегама кхетам балара формаш а лоархІаш, авторо могаду гражданий сходаш дукхагІа елга, хаддаьза социологически тохкамаш делга, Іилма-атеистически интернациональни кхетама теорe, методика, практика дешаех лаьца конференцеш семинараш елга, и. кх. дІ.

Віарчча хьанийцача Х. Х. Бокова книжкана терхам тІабоаийтаргба Іилман болхлошa, лекторашa, пропагандисташa санна, иштта книжкаш дешача дукхачар а, цо массе оагІоралъара гІо дергда вай республика къахьегамхошта атеистически, интернациональни, патриотически кхетам балара гІулакха.

Ш. АХМАДОВ,

исторически Іилмай кандидат.

ДЕША ДАЙ ХУРГДА

Тха совхоза къахьегамхоша социалистически дехкар тІаийцад лаьттанцара йоаця культураш пачхаьлкхента йоахара цхьайтталагІча пятилетка планаш дить шера кхоачашдe.

Из дехкар кхоачашдара 13 эзар тонн алат, 12 эзар тонн шекара свеклаш, дукха кхы тайпа культураш йоакха езаш ба карарча шера совхоза кхаш лелаераш. Цу гІулакха укх шера дикка шерду алат хургйола кхаш. Дуккъал алата лаврІа йоакха хьанкІашта хьаькъостадаьд 2600 гектар лаьтта.

БІаьстах балхаш чакхдахара шин ханнахьен дикен юрта боахама техника тоаяра Шалински района къахьегамхой инициатива хьал а лаьца балхаш деш болча совхоза механизаторашa. ремонтникаша хаиал хьалха тоаь лаьхкай ерриг тІехьайнийза лелаеш йола инвентарь, тІехкхоачагІо тракторашi комбайнаши тоаяра йола загнеш а. Лоаца аьлча, бокъонца кийчбеннаб біалстам кхашнара балхаш дІадоладера.

Кхо эзар гектар ларгга из бола алат да совхое хьалкхедеш. Цох 1800 гектар хулаш долчоа минеральни удобренеш а тайса подкорм а яьй, юхедисача а массехк дийнахьа из яь йоккхаргйолаш я.

Бокъонца кийтдаь дааьтнад шекара свеклаш кхартоллаш тІахургйола 600 гектар лаьтта. Свеклаш кхеергйолаш лаьтта хІара гектара тІа 18 центнер минеральни удобренеш тайсай, хІаьта цу удобренеех итт - итт центнер кхачийтай кхартолаш хьалкхеергйолча хьаьтта хІара гектара а. Царел совгІа уж культураш тІахургйола лаьтташ саха цІенхаштта хьаьнду органически удобренешa а. Уж йоах хІара гектара тІа 50 — 60 тонн. Иштта йоахко а еш цІенхантта кийчдеш латт хьажкІаши геварпи тІа хургдола лаьтташ а.

Укх Іам денопша кхазна органически удобренеш дІахухьаш шин мехотряд я. Республике дІакхайкхабьча мин бетта чотагІа 12 эзар тонн а хьош хІинаьзе 23 эзар тонн органически удобренеш дІахьхай кхашкаш. Шоашта юкъе социалистически яхь а йоарнаь хьинар айдеш къахьет Назранерча «Сельхозхимерчен» тха тхоай совхозерчен механизаторашa. ХІаьта царна юкъе эгара дикагІа болх бу Сагов Хьамзата, Мужухоев Мухьмада, Тумгоев Николай, кхьбараш.

Тешаме да укх шера совхоза коллективана хьалхашка латта доккхий дехкараш кхоачашлергхилар.

М. ЧУМАКОВ.

«Назрановский» совхоза партура секретарь.

ЙОАЗОН ДЕХЬАРА

СОЦИАЛИЗМА МЕХКАШКА

ЧАРДАСАЛЛАША КООПЕРАТОРАШ БОЛЧА

Чардасаллаш — цига бахача ахархой цІенойi дукхалга диллача юкъара йоад, шийх тара яраш Къулбамалхбоален Венгре кІезигa йоаца юрт. Укхаза кхаь хьаккІаш, кІа, желаду доахав. Дукха ха йоацаш дуга де а болабеннаб.

Юрта гІолла кІезига волавенна лийлача кхоачамба кхеталара: укхазара ахархой безаме, доглІена мах ба. Уйцa тІа шийх вовзаш воаца саг кхийттича, иш а сеце, керта тІара шийх хьахьоех дилла а укхаза вахаш волчo веда а хьеже, моарийл хоатт.

ЦІенош дикa ду укхаза, хоза хул уж, эшаш мел дар долаш хул, городашкара дараш санна. ХІара шоллагІча коа я шийн доалахьа йола машин — дукхагІча дамье Венгре эгара дикагІа лоархІаш йола «Лада». Арара тІаьенача сага па хоадаш йиш яц укхазара порядок. хІара лаьтта чІегалг де шера деза гІулакх даь хилар.

Тешa а хала да, тІаьах шу хьалха массехк цха цІалг мара тІа хІама доацаш уллаш моттиг яр хІанз из юрт уллар аьлча.

Дуккъал цу хана дир вьонача коммуниста Шандора Шупнегела кооператив хьаяра дехкар тІадиллача. Отарашка бахаш хиина единоличникаш дІахеца дагадолаш балар шоай ясала лаьтташ. Анна Шандора юхавергвоацаш а тІадилла гІулакх кхоачашдергдолаш а вар. Кастмаста водар из отарашка беза юртахой болча. Йиш халлаца къуъсар, боргІилгаш хийжавалац чубоалацар.

Пхийттех саг мара цадар хьалхагІа цуна рьвазе негараш. ХІаьта а юхьиг дІайоллевнаар. Йиъ біаь гектар оахa лаьтта, массехк говр, хІаьта трактор-м цхьанкха а цар — дигтара дІаболлбе бийзар Шандора председатела болх. КІезига мара ца хиннача цунца барта болча вахa юкъе вар къаьна тешшаме доттагІа Имре Варга. Шандора воаар из ше шийна дагадоагІача хана дешз. Цар цІеношь віашш уллув дагІар отарашка. Цхьан хьалкхийра уж, цхьан дийнахьа бахар комсомоле, кхьекттел къамаш Халкъан эскаре гІулакх деш а цхьан заводе хилар. Оалаш долчча бесса, хица а віашагІкъоасталургбоацаш бар. Эскарера цІабаьхкача МТС балха бахар. Укхаза вахар шаккхе а Венгерски социалистически болхлой парте а.

Кооператив хьаьча хьалхарчa деннашкехьа председатела Шандора Шупнегела дІа мел доладеш дола гІулакх хьаллоацаш хиннача партийни ячайкана керте эгар Имре Варга. ХІанз шоаш біаь совгІа саг волаш а дилла а шоай бахьчалла хорш коммуниста Имре Варга.

ТІехьагІа сийлахь - воккхача венгерски поэта - революционера Шандора Петефе цІи еннача кооператива чІоагІъенна дІаоттара эгара хьалагІа хилар хьалхара шиъ шу. Тийша болх бир йоаьало. Цу тІа а дІае еза материал лаьттача юкъарча кха цІи яьлар... Цхьабола скептикаш гІулакх дог а айкка кооперативе дІабоала белар. «Фу дика болх ба вай цхьан хало яйнай аьна хургбар. ДикагІа децкий вайна хьалха санна къаьнача Іаьдалагагіа болх беча: хІаравар ше-ше — даьза массанеца а... «Къаьнача хана йоаьала тІехха мотцах йоагІаргъяр. Аьна халкъа Іаьдал латташ из хила йиш йолаш дацар. Пачхьалкхено гІо дир дІаде фу а кредиташ а деш.

Дукха халонаш а лайна ца йолаш йисар кооператив. Ерригача пачхьалкхен масштабе дукхаз гІулакхаш чакхдахар баьхи долаш, лакха рентабельность йола хІанзарча ханара боахам хилар кооперативах. КІезигача лоархІаме хилавар цу гІулакха, эца хоаш а хаинахьа а пайда ийбаь, ахархошка шоай берриге иш тІабахийта болх бейта, царга даим юртбоахама продукце производство совъяккхара керда резерваш лехийта, тІакхетача производства стимулировани яь экономически регуляторашь. Пачхьалкхено Іалашбир боахам хІанзарча ханарча техникацa, дІадувча фуца, удобренешa, бьцовгІаш ворапре йолча средствашa.

— Нагахьа санна цу хана хиннача скептикех моллагІча цхьанена хІанз, аз — вела а къенаш дувц председател, — хьай лаьтта а говр а дІа а мийе отарашка юхагІо хьайие аьлча, сона чІоагІа эгІаргІоргбар уж мах. Цар бокъо а яр эгІаз бахи. Сов дукха да цу хана дехз Іодахи хий, оалангара хуваенненнай наьха психологи. Массехк шу да тха боахам областа дикагІбарех цаІ лоархІа, цуна еннай «ДикагІа йола юртбоахама производственни кооператив» яха сий дола цІи. Дуккъал чакхдаьннача шера предприяте кхаьча пайда 47,5 миллион форинт. Рекордия хилар кІи хьоькъам — гектара тІара 56 центнер, хІаьта хьажкІаш 90 центнер совгІа. Карарча, йоаьал йолча шера сел доккхий а дац тха толамаш. ХІаьта а пайда тІа ца боагІаш дусаргдац тхо.

Эгара йоккхагІа доход лу боахама хий дехкача лаьтта дуга леладаро. Хаоттам дика хинна боашашехьа гектара тІара 40 центнер яьнай. Цо белар 22 миллион форинт цІена пайда.

Шандора Петефе цІи леладо кооператив мехка дукхагІа дола дуга леладу боахамаш алтая фуца Іалашдеш дола базисни предприяти я. Укхаза бу бокхха селекционни болх, иштай хьок керда дуга чуийду техника, дуга леладера керда технологи уттаю. Къаьстта теркам тІаухийт дунен лакхача стандарташка хьежна хила деза фун дикалах из хила доагІа сортагІа хилийтарах. Шерра дІадаьржар масала, укхаза дІадуваш дола «Нуклеарна» яха сорт. Из да, Іалахa мелла мукаш йой а, дакка стабильни хьунгъаш чукхахьа йиш хулийтар.

КІезига пайда лац хьайбаш леладаро. Боахамо леладу 500 бетташ бола етт, царех хІаранегара шер-шера йиъ эзар литр совгІа шура йоакх. ХІара шера йоах пачхьалкхена кхо эзар гарга хьаькхен пхи біа Іаеса.

ЛоархІаме йоаькъостал ду тха членашта, кооперативо дучул совгІа дикка продукци, къаьстта хьайбай яр, кхоачийташ долча хІаране ше-шийн доалахьа долча боахамашь: хІарачун дооал 120 килограмм хуза 10 эзар хьакха. Договорни условех шийн членашта кхее хуренаш тел кооперативо, хьайбаш доахъарна Іалашду, ветеринарни гІулакхаш лоатта.ду. Продукци дІаяхийтар а иштта проблема яц. Ерриге транспортни расходаш шейна дІатІаэц кооперативо. Кхе а яь дІачуенннача хІара хьаьвех эзар форинт иц кооператорe шийн арахьелегара.

Цхьабакъда, Шандор Шупнегель лерхІаш ва, вахарера сага бокъонца бола толам цо хІара бетта сберкасса тІа дІатІадуллача ахчах латтац аьнна. Наха моральни лоІам хул эгара хьалха цар шоай бепа хьегаш долча къинна поощрени еш а берригача мехка масштабе пропаганда еш а хиларах. ХІаране лерхІ шийх доккхача дерригача хилаъа гІулакха доаклашхо. Юрта къахьегамхоша дика кхетаду, шийн бепа беш болча балхо хІара дена цо кооперативи кхай тІен фермашкен беча балха поамьарло ерг ца хилар. Принцип чоалхане яц мел виар долаш вала лой — хьальали хьа а хьегаш кооператива доходаш совъяха. ТІаькха ше кхачийта декхарийла яр, цхьаьнета а юха ца кхоачийташ Іергъац кооператив.

ХІанз Чардасаллашерча кагирхоша дага а дац юртара дІабаха а дикагІа йола моттиг лаха а. Берригача кооператорашта юкъе кхоалагІа дакъа лоац тІаь итт шерал тІех ха йоацараша. Дукха ба царна юкъе институтийи техникумийи дипломаш, шерача профила механизаторашь хиларах дола удостоверенеш долаш. Дешара эша дерриге хьалаш долаш да укхаза. Къоначарна масал гойт председатела ше. Шийн гІулакха тІа воллашехьа, юрта боахама техникум яьккхар цо, ше хургвар хиннача хана кхаьчар цунга юрта боахама института диплом.

Шерагара-шерага товлуш йоагІа Чардасаллаш, хьаькъутт мел эшар долаш дола керда цІеноі, боахама эшен общественни гІишлош. Хьеллаенннай кердача клуба віаІараш, хьахиннай шоай спортивни комплекс.

Кагирхой Коммунистически союза моттигерча организацe цІи ерригача областе дІахезай, цо юртара берригa кагий нахи мехкарийи кхотабеш дола дика гІулакхаши кердадараши чакхдоахаш хиларагІа. ЧІоагІагІа гІулакх ду комсомольцашна 1919 шера низаш цхьатарра а доацаш дов деш венна кхоъ венгерски цІе тІемахо воаллача вежарий кашa.

Лоалахарча юрта дагІа цхьайхха обелиск. Из дегІад Венгри фашизмах мукъайоаккхаш шоай дегІаммаш Іоддийначa советски тІемахой каша тІа. ХІаьта ерригa округа а доахкал деш я, 1944 шера дукхахча хана догдаьха гІоргІато хьалкагІа кхаьчараштa юкъе из хиларах.

Юрий БАРАНОВ,

АПН соб. корр.

Будапешт — Чардасаллаш.

СОВЕТСКИ ГАЗ ФРАНЦЕ КХАЬЧАЙ

Кердача 1984 шера хьалхарча дийнахьа Обер-Гайльке (департамент Мозель) ФРГ-сарча доазон тІа йоахача «Газ де Франс» яхача французски компанa контрольно-измерительни станцe кхаьчай Уренгоера хьайоахенна 5 эзар километр йІаьхача трубопровода чу гІолла йодача СиберегІара газа эгара хьалхара кубометраш. Иштта кхоачагІе дІаболавай советски Іалаша газ Француе кхахьайтара хьакъехьа 25 шера лоархІа эгара йеккхагІйола соглашени.

Американски администраце долча хІана дида Малхбузен Европе пехкашта царна чІоагІа хьаитдолаш йола советски газ иіяре хьакъехьара соглашенеш до айта гІерташ. Цхьабакъда, малхбузеевропейски мехкаша СиберегІе — Малхбузен Европа яха газопровод йоахара оборудоваш да хийта гІертaш США-е иааш ярах, эзь дола санкцеш уттаргах хІама хиланзар. Уж юкъагІаьяр, эгара хьалха, ертаньча хинад кха бутт хьалха лоархІаме гІаре хьакбаь баьккхача советски маха турпацечи къахьегамо.

СУРТА ТІА: ерригача станце сурт.

О. КАРАСЕВА телесурт.

ТАСС фотохроника.

ГДР-ан цун йоаккхагІйолча торгови партнера — СССР-ан мехкъе ферда тІа гІолла дІахьа кхухьийта яккхьаш тІехь-тІехьа дукхагІа хулаш хиларах а хІаьта иштта дукхен халгъашта юкъера кхьдола мехкъаш дукхагІа хиларах а дехкар хьалхашка эгад Ростокски порта — республикан портерча «фордо поакаІарепта» — реконструкци модернизаци лета пройжааш. Латтанo а укхаза могаш ерригІа хьеа ц а бах бе йолабелийтaш а Советски Союзерa боагІа металлургически продукци дІайебе хьалхІа, вай хаарча подъемно - транспортни оборудоваца кийчъяь хьарда из причал. Планехo лоархІача тайпара шера из миллионш тоннагара кха миллион тонния кхачадуца дукхагІа чакхдоахаш да кхьаъ.

СУРТА ТІА: балхаш дош.

АДН—ТАСС сурт.

Революце кхотадаьд халкъ

Сулейман ЛАИК.

ДРА халгъайн къамийи гІулакхашта бола политика.

Дукха къамаш даха пачхьалкхе я Афганистан. Вашха-совгІа эпашагІа боацаш 17 миллион болча бахача нахах 55 процент гаргга ба пуштунаш. ДукхалгIа диллача шоллагІа моттиг лоац таджикаша — 19 процент гаргга. Царел совгІа бах мехка узбекаш, хазарейцаш, туркменаш, нуристанцаш, белуджаш, дукхача кхьча къамех дола халкъаш. Пуштуний, белуджай, туркмений, киргизий дукха племенаш хьаьдача моттигашка сецца дахаш доацаш, доахан доежаду моттигаш хуьца а хувцаш, лелаш ди. Царна чубоагІа бешха-совгІа эпашагІа боацаш 2,5 миллион сага боарама мах. Мехкарча дукха-дукхагІа болча бахача наха лелабешбар суннитий мацхьабах бола бусалба дин ба, амма укхаза ба иштта шииташ, исмаилиташ, бусалба дина цхьайолча кхьча тоабай вижалаш, хІаьта иштта индуизма дин лелабераш.

1978 шера апрельски революци хиллалца йолча хана Афганистана доал даьча гІозарашa мехка баха вах дукхача къамеки дукха-дукха дІанаш леладеши хиларах шоашта йолча гІойлленна пайда ийбора. Цхьадолча халкъаштей племенаштей воккхар чотагІа къаьстта тІехйола бокъонаш а телаш, халкъашта юкъера тешам боабара, моастагІал дехкар. Иштта чакхйоахар ерригача деспотически режимай принцип: віашагІа а боахаш, доал де.

Кердача революционни Іаьдало чакхйоах дерригача къамий бокъонаш цхьатарра хулийташ йола, Афганистане дахача дерригача халгъайн племенай традицеш ларъхІара политика. ДРА кІийлен тІарча принципаш тІа — мехка хана долча конституце тІа — кертагІдоах, Афганистана берригача гражданий бокъонаш цхьатарра хилари уж моллагІча расах, къамах, племех, моллагІа мотт бувцаш, кхал а маІа а, миччахьа бахаш, цхьан моттиге бахаш е ца бахаш, моллагІа ди лелабеш, образовани йолаш е йоацаш, хьабаьнна моттиг, боахама хьал, социальни положени моллагІа йолаш бале а бокъонаш нийсен тІалатта декхараш цхьатаррен хилар. Бокъонаш нийса хулга Іалашду экономически, политически, общественни, культурни вахара ерригача сферашка.

Кхетадеш да, уж ерриге бокъонаш йиза нахага дІакхоачнига Іалашде йиш яц чІоагІа йола социально-экономически база хьа ца йича. 1978 шера къамий демократически революци хиннчул тІехьагІа де доладаьча эгара лоархІамегІарча хувцамех цаІ ба лаьттанн хинин реформа.

ЧІоагІа теркам тІабохийт революционни Іаьдало къарадача моттигашка ца бахаш лелаш болча наьха — кочевниккий вахара боарам лакхбера. Доахан леладеча племенай торо хилийтай даьгІенех мах боацаш пайда ийбе, мехка территоре тІа гІолла паргІата лела. Доахан леладеча дегІадоаладара царна льготи хьалех субсидеш банкови кредиташ тел. Цу гІулакха уж племенаш лелаш йолча моттигашка хьаел ветеринари станцеш, медицински пункташ, артезиански гІувнаш йоах.

Наьха дешара йола бокъо тешаме хилар чІоагІ а даь, бахача наьха дерригача тІоаний, дерригача халгъайн къамийн вижалий деша йиш хилийтара школьни систем оаланагра хувца лаьрхІад ДРА правительства. Юкъерча школай сеть шеръяра, йоазув ца хар дІадаиккхара йола курсаш яхара нийсса хьаел дешар къамий меттала хьехаргдола дешара заведенеш узбекски, туркменски, белуджски. Пачхьалкхен мотташ лерхІача дари пуштуй меттайа совгІа газеташ, книжкаш, учебникаш арадуал, радиос телевидене передаш е йоаьльй цу къамий меттала. Нангархарски провинце (Малхбоален Афганистан) мехка шоллагІа йола, Кабульскичул тІехьагІа, университет хьайийллай.

Йоккха событи а хинна дІаьттад мехка Афганистане бахача наьха дерригача тІоаний, дерригача племенай халгъайн вижалаш юкъебахa Къаман даймехка фронт хьаяр. НАФ советаш хьаьй мехка ерригача провинцешка, йоаккхийча городашка. Уж бокххача лоархІаме а афгански патриоташ керда вахар хьадара. Афганистане къамий демократически революци дегІа ца яйта гІерта арахьар а чурча а контрреволюци ниатолара сардагІоахара.

ХІанз отта а яь юкъаш а Іаьдала моттигашкарча органех долча закона проект. Из да революционни Іаьдала демократически кІийленаш кІоаргъе, моттигашка цига бахача наьха викалех хержара кІийлен тІа дикарг (советаш) хьоага Іалашде шерхІа.

Афгански халгъа хІанзе а дайзад мехка деш латтача прогрессивни хувцамех хьахуларaш, майрра духьала латт апрельски революце моталонашта кулгаш тІахутдадераштa. ДРА герзашцарча низай доакъашлен царандоянцен (халкъа милици) цхьан доазол дехьара хьачуулийтача террористически бандашта духьала хьинаре къовсам лоаттабу массанахьа а йолаш йолча революци лелаpра отрядашен самообороны группашен. ДРА герзашцарча низай лоархІаме дакъа а хиннa дІаьттай малишийн отрядаш — пуштунски племенай тІеман ополчени.

ХІанз, США керте а латташ долча империализма низаша ДРА дуьхьала хьа а ца хьоабеш тІом беча хана, английски колонизаторашта дуьхьала кортамьвалле яхаметтаоттара къовсам лоаттабьча шерашка а санна, тІа-тІа чІоагІлуш латт афгански халкъа цхьоагІо. Из да апрельски революци эпалург ца хилара дола тешал.

(АПН).

КПСС ЦК ПРОЕКТ ЮВЦАШ

ТХОАЙ ДЕКХАР ДИЗЗА КХЕТАДУ ОАХА

Къаьстта теркам тІаухийт тха заводе болхлой класса дика смена кхеяра. Цудухьа шие базови предприяти хилaрагІа тарра шефоаш леляю заводо 3-ча юкъерча городской профессионально-технически училищаца. Завода а СПТУ-3 а кулгалхоша цхьана оттаьяй 1983—1985 шерашта йола дешара-кхетам балара процесс эргаьккха тоаяра, дешархошта идейно-политически, къахьегама, нравственни кхетам балара балха план. Цу плано чулоац керттерча дакъе завода коллектива дикагІа долча революционни, тІема, къахьегама традицей кхайлеш тІа уж дикагІа дола граждански гІулакхаш доахкаш хургболаш дешархошта кхетам балара де дезараш. Традици а хиннa дІаэттад училище хьалхара дешара шу доладаларах хоам беш бола гургал торжествени хьалашка, завода дикагІа бола нах тІа а болаш тохар. Цу дийнахьа дешархошта хьалхашка къамаьлаш ду завода директора, производстве хьалха латтарашa, шоай вахар заводана дийзача къахьегама ветеранаша. Уж хул Ленински уроке а. Укхаза духхьашха йовзийт дешархошта завода викалаша коллектива традицеш, дуьц шоай профессех, тахканарча цар маІенах. Укхаза эггара хьалха дега чу доладу дешархошта шоаш сийлахь-доккхача болхлой класса эскара юкъе болхаш хилар.

Завод йовзар дІадоладу училище керда дешабаьхкарaшца завода революционни, тІема, къахьегама сийлен музейгара. Музея экспозицица хьахьокх ше хьайча гІоне заводе хьабена никъ. Укхаза завода истори хьагойт, из истори хьадаьча наьха гІулакхашка гІолла. Завода истори довзаро шин хулийт учтІрхой шоай дайшей дай декъе, даькъе а лоаташ хинначa событей лоархІам бовза, коллектива традицеш шоаш мазан дола хилар кхетаде. Музей экспозиция шерра хьахьокх завода тахнара ди, коллектива производствени а общественни а гІулакхашта юкъе кагирхошца лоаца дакъа. ПТУ дешархоша даьнъе дуьц заводa дукъ-дукъача кхаьалий вихилаш вІашагІбетталуча.

Практике хьаухача хІара дешархочоа, из аенача хьелхарча дешие а хьожаву хьехоча. Царна юкъе дукхагІа бараш йоккха вахара опыт йола, шоай профессеш дика йовзаш бола нах ба. Хьехамчий берригача балха лостам ду производства гІулакхашта завода директора заместитель Л. А. Гафт верте а латташ йолча хьехамчий заводской совето. Хьехамчий советаш хьаьй шийтта завода ерригача цехашка. Дукхa оагІош йолаш ба хьехамчий болх. ХІаьта из дайм завода партиона тІехьожама кІал а ба. Тхо де гІертар ве хьехамчаца гІулакх лелаеш воккха къонача болхлочо ше херна а училища шийна евна а профессе шерьаль ца Іеш, цун коллективизма уйла хьахилийтар, новкъосто новкъостa гІo де дезаш хилар цуьга кхетадейтар, болхлочун оий лакха лоаттаде из Іомавар. Хьехамчаша беча кхетам баларe балха уж вопеткашл дукхаза йийцай заводской Совето хан-ханнальа дёча хьехамчий конференцешка, семинарашка.

Оаха массанеца цхьана шерра дакъеуиз къона смена коммунистически субботникашта. ДеррагІача хадкья цІейна дендара. ЧІоагІа йаІбахе а раьза болаш а хул кагирхой коммунистически субботник долаш эггара хьалха шоашта наьха тІа цІе банташ деккача. ХІаьта цар бокхий бараштa нийсса къахьег коллективаца цхьана.

ХІара зІаьмга саг боккагІа барашца нийсвала, вахаре хьалда йола моттиг лаца гІертаж хул. ЧІоагІа лоархІаме да кагийча наьха хьинар, тІемх хила гІертар хандахьа нийсача новкъа дерзадар. Цу планах лаьрхІача боккхача лоархІаме хетт тхона практикантaшта юкъе «Профессех дикагІа вар» яха конкурсаш вІашагІьеккар, практике ухарий группашта юкъе социалистически яхь вІаштІехьаьккхар. Уж гІулакхаш деча хана, хІаьта тхо уж ма хулла торжественегІа леладе а гІерт. кагийча наьха йиш я шоай профессиональни говзал хьахьокха. Боккъонца йолча къахьегамa адье чІоагІлу дешархой дола а морально-политически гІулакхаш а.

ДІадахача шера вІашагІьеллай заводе къонача тІемахочун клуб. Цун балха юкъе дакъа лоац завода къонача болхлошеи ПТУ дешархошеи. ХІара бетта хул клуба заседани. Цу заседанешка кагирхошта хьалхашка къамаьлаш ду Сийлахь-боккхача Даймехка тІема юкъе дакъа лаьцараша, дуьшта латадоагІийтий дуьйт кагирхошта.

Уж вІашагІкхетараш кІоаргга кагирхой дегашка хьуш, цар патриотически уйлаш, дига морально-политически гІулакхаш хьахилийтара новкъостал ду. Каст-каста хул клуба заседанешка Советски Эскара эпсараш, цар дуьц тІемахой хила безараш эскаре гІулакх дерий хІара денначa кахарех, тІеманeш цейгара-цейга кхоачашдеча делларех.

Волхлой классе сменана кхетам балара боккхача лоархІаме да заводеи училищан комсомольски комитетий доттагІал, цар цхьана ду балхаш. Шер-шера уттаю цар цхьана де дезача балхий план, цу планагІа чакхдоах дешархой культурни бoарам лаккбе, хІаьта иштта дисциплинни лела харей дакъе къахьегама коллективo хІара бола беш болча сагатара хьадехараш кхетаде царна новкъостал деш дола гІулакхаш. Цу гІулакхашта юкъедоагІа ВЛКСМ комитеташа завода а училища а дешаш дувцара цхьан заседанеш яр, интернациональни доттагІала кхетам заседанеш цхьана яр, дукха кхыдараш.

Завода а училища а партийни организацеша, администраце, общественносто цхьан чакхдоахача гІулакхашта юкъе шоай кхетам балара лоархІамга диллача, къаьстта моттиг лоац шер-шера училища йистейоахарех болхлой бара хеталача обряде. Укхаза училище йисте а яьккха заводе балха баьхнарашa дувкаш дуъ болхлой класса гІулакха тешаме хургда шоаш, аьле. Ветеранашеи заводе цІи хьаь болча наьхи къоначa болхлошта хьехараш ду. Торжествени хьалашка царна лу болхлой путевкаш. Из обряд дукхача хана дагалатт кагийча наьхи мехкаразрех, цо гІо ду царна хержача професcех а коллективе шоай де дезача гІулакхех а бола бехктонхаи лаккбе.

СГПТУ-3 дешархошта кхетам балара коллективе беш болча балхах шерра дуьц «Машиностроитель» яхача дукхa тираж йолча газета тІеи завода радиогазета тІеи.

Боккъонца йола къахьегамхой смена кийчъяра заводе беча балхах дувцаш, ала деза таханарча дийнахьа къоастаь йоацача проблемех а. ХІанз ала йиш йолаш дац, чакхдоахача гІулакхашца оаха беррига дешархой чулоац аьнна. Дилла а лац оаха чакхдоахача гІулакхашa яла езаш йола эффект. ХІанз укх сахьате йолаш я заводе СГПТУ дешархошта практика чакхъяьккхара эшаш йола специализировани участкаш, хІаьта из Іатиъ дешаре дийбла. Оаха шефство леляю училище тайна хІанз а эшача профессешца завод ІалашъярaЙоагІаш йола материальни база из хилар бахьан долаш училища йиш яц формовщикаш кечъяр. хьашкахьараш кхыйолча эшача профессех бола болхлой арахеца. Тха вІашагІтІехьдаьннадац завода цехашка къаьст-къаьстача группашта шефстео лелаелта вІашт Іехьдаьккта. Цу дерригие лоxьо беча балха эффект.

«Юкъарча дешарен профессиональни школана реформа яра керттера лостамаш» яхача КПСС ЦК проекта тІа аьнна: «Юкъарча дешарен профессиональни школай, дешa даха ха йоацарий, интернатий, кхыча учрежденей контингенташ алсамъяларо, дешара хьехам балара декхараш чоалхане деларо, къахьегама дешар цердаларо дІадех образоване материальни база дикалге эргаьккха товар».

Цу дешашта тІатІехача бакъахье хетар сона: «ПТУ а школай а базови предприятей, кхыча бокхамий пленона системашта юкъе хьойла царна из новкъостах де боккхе душ йола средстваш» яха дешаш.

Цу гІулакхо кхы а чІоагІбертбар цу дешара учреждени царна бувзам, айбертбар царна юкъера бехктокхам.

Цхьабагъда, тхоай кхоачамбоацараш гуш а, КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленума решенеша дІадехача бесса, кхетам балара балха нерда фоамаш лехаш а да тхо. КПСС ЦК оана хІара ветеран кагирхой хьехамча хила веза, аьнна йола указанеш кхоачаш а еш. шерра юкъеоза гІерт тхо парте, тІема, къахьегама ветеранаш къоначa тІехьеина кхетам балара балха.

Цу дІкла беча балхах лерхІ оаха икуш йоагІача тІехьеина кхетам дуча доахача кердача толамий лерз.

Е. ПУЧКОВ.
«Красный молот» заводa парткома секретарь.

Культура

хоамаш

ТУРПАЛЦА ВІАШАГІКХЕТАР

Къаьстта йоккха гІозал кхаьча бар цу дийнахьа Назранерча №1 йолча юкъерча школи дешархой. Цун шийбахьан а дар. Царна хоьра хьессех сахьат дальча шоаш болча хьошалгІа ва везаш Советски Союза Турпал Аушев Султана Руслан волча. Из ва а вора.

Дукха дийцар Аушев Руслана дешархошта Даьхен бахза къоигаш мехкарейи хилара бІоаргга патриотически, интернациональни уйла хила езарах. Шоай школа района дикагІйола школа хургйолаш дешара, общественни балха хьинаре дакъа лацаре тІальейхар уж. ХІаьта, комсомольцаш шоай города улицаш хоза, цІена хилийтара болх бе тІальейхар.

Цул тІехьагІа дешархой хаттарашта оттеташ делар Аушева.

М. БАРАХОЕВ.

ГОВЗАЛ ЛАКХЪЕШ ВА

Нохч - ГІалгІай хьехархой говзал лакхъяра института кхарача хана чакхйоахаш я хьехардой, классал а школал а арахьарча балхах болча республика школай организаторий говзал лакхъеш йола курсаш. Іилман - коммуниззма пропагандисташ боля хьехархой, организатораш ба дукхагІча дакъе иштта шоай говзал лакхъераш. Царна лекцеш ешаш ва Москвера педагогически Іилмай кандидат, СССР Іилмай Академе Іилман болхло В. Жуков.

Цул совгІа, иштта шоай говзал лакхъеш ба вай республика школай военрукаш. Кхувшбоагlарашта юххьанцара тІема гІулакх школашка дикагІа Іомадара, эскаре баха безача кагирхой кийча дикагІа хилийтара гІераль я военручаши чакхйоакха курс. Цу балха доккха дакъа юкъехьу института военни гІулакха кабинета заведующе А. Ахалова.

Ф. КАНАЕВА.

ДЕШАШ ВА АКТЕРАШ

Нохч - ГІалгІай тенийн театре хьайийла болх беш я Ярославски театральни училища лаьрхІа экспериментальни йола заочно-сайрийнара филиал. Цига дешаш ба эрсий, нохчий, гІалгІай труппашка болх беш бола къона актераш. ХІаьта, цар говзал дегІаккхувлаш, царна болх беш ва тенийн театра керттера режиссер Ю. Набоков.

ХІанз кхаь труппера Ярославски театральни училище деша вагІа зийтта актерcеси дІаяла ваха ва. ХІаьта, шоай театре дешаш цар Іомалаьо дика гуш хургда цига.

А. САЛИЕВ.

Спорт

Шийлоамагlа вІаттохаргах латар деш болча Тбилисерча бахархой теркам яхь дийнахь тІеоаш хилар моттигерча спорта Дворецe хиина традицонни, дуьнен чоагІайолча спортсменаш дакъа лоацаш йола дуьнен халкъашта юкъера 23-гІа турнир.

Шин бода гарта болча турнира доакъашхошта юкъе бар Болгаре, Венгре, ГДР-a, Монголе, Канада, Чехословаке, Румыне, Польша, США, Финлянде борецаш. Къаьсткъаьста командаш а йолаш яхьашка дакъе лоацаш яр СССР сборни Грузеи командаш.

Къоасамашка эггара дукхагІа теркам тІеоаш хилар 74 килограммага кхаччал дозал долча борецашта юкъера яхьаш. Из дозал долаш вар 20 спортсмен, хІаьта царна юкъе вар вай республикерча шийлоамагІа вІаттохаргах латара школе кхиина Магомадов Тарамa Вараев Іадлан.

Йоккхача спортага бола никъ цу шиннe а дІаболабаьб Грозне, вар хьехамча хиннa СССР заслужени тренер Багаев Даги. Нагахьа сайна Варасе хІанз а Нохч-ГІалгІайче вахаш, шийн говзал укхаза дегІаккхувлаш вале. Магомедов К. А. Тимирязева цІерагІча московски юрта боахама академе аспирант ва. цудухьа Московски областегара дакъа лоацаш вар из турнире.

Цул совгІа, тбилисски яхьашка дакъа лоацаш вар кхы шиъ вай мехкахо — Гебертаев Хьамзати Музыкашвили Іаьлея — уж вижа а латаш вар ассистент вар Багаев Даги.

Коталонашкара дІаболайар яхь Вараева, Магомадова, Гебертаева. Бакъда, дика латаш ца хилараx кхозза бешд боакх моттигерча Л. Хабелова къовсавеннача Музыкашвилех, из эша а ши. ТохьагІа гуча ма даллара, Хабелова шоллагІа моттиг йоакх турнире хиннача 100 килограмм дозал долча борецашта юкъе.

АргІанарча гоя юкъе Іаьла гІулакх тоаде хьона полякаш Т. Буссеца ше латаш, юххьанца счет 5:2 йолаш из толаш а хул, бакъда шоллагІча периоде совле польски борецагахьа хул, счет 5:6 йолаш эша а кийсе. турнира юкъера араваьл Музыкашвили.

НИЗБАРИЙ ТУРНИР

Дика дІадолавеннавале а, дІахо дукха аьттув болаш хиланзар Тбилисера турнир Гебертаева а. Шозза вІашта нотаолнаш яха гарга вар из. цхьатарра баллаш яле а судьяша шоэзе а котало дІалу цунца къовсабеннарашта.

Къаьстта дика латаш хьабоагІаш бар 74 килограммага кхаччал дозал дола вай мехкахой Вараеви Магомадови. Тайп-тайпанарча подгруппашка яхь лелаеш боле уж эша ца эшаш гаргагІоргташ латтар керттерча совгІаташта тІехьа къовсабалара. Бакъда, полуфинале цар наькъаш къаьстар. Тарам хала дале а счет 3:1 йолаш котваьлар соахкарча дуьнен чемпионагара американцагара Д Шульцагара. хІаьта Іадлан эшнир вай мехка сборни командерча Короев Эльбруса.

Цунга хьежжа, Магомадовен Вараевен финални яхьейна дакъа лаца бокъо йоаких, бакъда Тарам тбилисски турнира чемпиона цІи яккхара тІехьа къовсавале везаш вале. Іадлан бронза медаль яккха дагальа лата везаш вар.

Шульцаца лата везаш хилар Вараев, кхьа бахя дукхагІа хиларах американа дІелар котало, цунца цхьана кхоалагІа моттиг ца йоаккхаш висар вай мехкахо.

Къаьстта а чІоагІа теркам тІеозар шийна Коросанон Магомадовнен юкъе хиннача къовсамо, царех цаІ турнира чемпион хила везаш вар. Шин периодах шинра а бореца цхьаккха прием оттае карагІдалац, царех дакъа бедкаш а цхьатарра дар. Цундухьа, шин минута хургйола цхьаьйха период а лоархІ судьяша. Эггара хьалха прием оттаьр котвалаш яр из период.

Хьалйихха йола спорта Дворец, 10 эзар саг, ераз хьанга делалу хьежаш яр. Зале баьгІарашa чІоагГІа тІеараш тох. Магомадова шийца латаш вар чоал ког а теxe Іотох. Из котало яр.

Кхы тайпа дозал долча спортсменашта юкъе, тІехьезачаргара дІанйнкхача, хьалхара моттигаш яьхар советски борецаша: С. Корнилаева, З. Татуашвиле, С. Белоглазова, В. Алексеева, А. Фадаева, В. Молосина, Р. Тибилова, М. Магомедова. ХІаьта цхьа доша медаль яьккхар тІехдоал долча американца Брюс Баумгартнера. Вай мехкахо Хасмиков Салман вадар Тбилисерча яхьашка, цунгара дІанйккхача Баумгартнерца къовсавала могаш борец хиланзар турнире.

А. ДЖАМБЕКОВ.

СУРТА ТІА: Тбилисе хиннача шийлоамагІа вІаттохаргах латаре дуьнен халкъашта юкъерча турнира цхьа момент.

А. ВАЧЬЯНА сурт.

ША ЦА ТОХИЙТА

Каст-каста оал гидрометеорологаша Узбекистанаш вай мехкарча эггара дукхагІа ша беттача республиках цаІ я аьле: цуьн дукхача районашка шера тхьоза а кхы дукхагІа тох ша. Цхьа долча шерашка хІалакбера цо 40 процент сомий бецамий, комсий, боамбе кхий хьуаккъам. ХІанз кхаши безаммаши цу Іалама лелераш лораю лаьрххІа хьаьча цІана духьаларча службаша.

...Узбекистана Наманганcки областа Чустски райони. Юртбоахама латтаина дІалоац укхаза 123 эзар гектар. Районе кхею гранаташ, инжир, шаццаш, эггара маьхера битахьа хьоаса бола боамби. Укхаза болх беш я 30 саг юкъе а волаш йола шана духьалара отряд — Іилманхой, техникаш, артиллеристаш. Царга я радиолокационни оборудовани, гидрометеоприбораш, зенитни йоккхий топаш.

Моркаш тІайоагІаш латтача хана, эггара хьалха йоккха йоацача феца лелаеча шараца урагІа дохийт радиозонд. Цун сигналашца ховы бу моржий структурах, цар хІара тІоан температурах, тІоадилах, миха чІоагІалахи цун лостамах. Іохкаьча данниеш электронно-вычислительни машина туйохи, хІаьта цо цу минута де декар хьоал. Арга вай тІайоагІаш латтача моркаша ша база. ЭВМ хоам бергба, яр бетта боалуриба масала, 20 минут яьлча, яьнна. Моркий фронтага хьажа а хьеже, радиолокационни станце гучайоах цун ша хьахила мегаш йола моттигаш. Цар моркашах реццца хоам бу артиллеристашка-зенитчикашка. Йоккхий топаш дІанийсьялла района территоре тІа гІоала юртбоахам лаьтай ма хулла йоккхагІа найда лерахургйолча тайпара. Хьахоз команда «Цlера ала!» Іаьрдача, ша бахьаш йоагІача моркашта юкъе леда долалу йоадисти дото кристаллаш чу а йоалхаш дола зенитни йоорч.

ГІулакх дІа даьнад: пхиъ - ворхІ минут яьлча шана меттела догІа долеургда.

Федор ОВЧКИН,
АПН корреспондент.
Ташкент.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ФЕ ХИЛА

Февраль бетта юкъе дийхача дайво шин кхоара лоцадалийтад наькъашка. Автомобиль лехка хала гIа ба, хIана аьлча, автомобила чархаш лувнаш хиларах. Цига эггара лохагІа йола передача а отталь ягийта еза машена, сцеплени ца хувцаш тоха еза тормоз.

Массеза дн хьалха Советское районе наькъ тІа дийха хатар хиннад. «Жигули» яхача автомобила водитель М. Долдаев Грозный — Советское наькъагІа водаш, никъ шабра бІарга ца гуш ше а гІайло лоа а делхаш, доза а доаллаш ха хиннай из) тІехьаьккха машина сиха-чул тІехьагІа, ха льехка бедах а кхийтта, машин 150 метр кІоаргача шувх чуххай. Сайрийна 6 сахьат дальна ба хиннай из, хІаьта вийна чувоаллаш пхи саг а волаш шоллагІча дийнахьа Іуйрийна Чанты-Аргун яхача хи чу уллаш корраьй машин (сурта тІа).

Бийса кагьехачул тІехьагІа г. Грознерча Субботинова улицагІа шабрача воккхе гІоала соа сиха лаьлла ВАЗ 21011 яхача легковой автомобилаца водаш хиннача цун водитела М. Тасуева—ВАЗа спецавтоцентра слесара Шовиа таллача тІаьна юкъе кхаьчача кІалтІаккессай машина. Водителя цунца наьгІа пассажири больнице бихьаб.

Транспортаца дувзадена наьсь тІа хатар хиннача метте цунца гІулакх дувзадена бола водителаш декхарийла ба кхы гаьна ца болаш цигача юхасовца, аварийн хиннилга хоьташ сердала сигналишаш хьаллотае, хІаьта из болх беш еце, знак е бІатувсаш йола фонарь оттае.

КхоалагІча февраре сайрийна 8 сахьата ах сахьата даьллача хана Гудермесски районе Баку—Ростов наькъ тІа 834 километре шиъ автомашин вІашкаьхийттай: «Сельхозтехника» Гудермесски отделене доалахьара Г-53 а (водитель М. Макаев) город Орджоникидзерча ГПОГАТ-а доалахьара МАЗ-504 а (водитель В. С. Жилин). Цу юкъе юхасецай тІехйоалаш хиина «Сельхозтехника» Аргунски отделене Э. Мамадиева дехадаш хиина машин. Наькъ юкъе дІа а айтта бекке вар-воацар магагІа ва яхаш сраш къувсаш латтача хана наькъ тІа оттаь знак ца хиларах уж бІарга ца гуш сиха гаргакхоачаш лаьттай легковой машина. ХІаьта водитела царех бІаргкхийттача хана машин юсталека а тормоз тоха а кхийнадац, лозаваьа пхи саг, хІаьта царех кхоъ цигача вийнав, вож шиъ воча хьал тІа а волаш больнице вихьав. Царна гІо а ца деш, кхычеттел кха а ца соцаш дІаийкха вахав цо сагото наха тІакхочачаь водитель. Цигара мораьй зулама белгалонаш кхага ІоаьхнигІаш, решеткаш хьайккха чІегилг. басар. Уж хІамаш техкачул тІехьагІа вІаштІехьдаьлар тІаккийттар «Победа» яха автомобиль хилари из тІатехар Новогрозный яхача поселкера цун водитель Р. Р. Хадиигиреев хилари гучадаьккха а шин машина а тІехьа Шалински района цхьан юртера из хьалха а.

ДІадахача кІирагІа (2 февралера 9 февралe кхаччалца) республика наькъашка тран[illegible] 16 моерa яьй, 9 саг ве а хуаш, 18 [illegible].

ЧГІАССР МВД ГАИ.
П. БАЛАЯНА сурт.

ТЕЛЕВИДЕНИ

11 ФЕВРАЛЬ
И ПРОГРАММА

12.30 — «Ерригача партега гІулакх».
13.00 — «Нохч-ГІалгІайчен кІира».
13.05 — Хоккей — Аэрофлота Ва.
13.40 — Концерт.

12 ФЕВРАЛЬ
И ПРОГРАММА

17.15 — «Юрий Гагарин». Документальни фильм.
18.05 — «Нохч-ГІалгІайчен ди».
18.25 — Киножурнал.
18.35 — «Тахкина ремонт яра — хаддалха теркам» (нохчий меттала).
19.30 — Документальни фильм.
19.00 — «Къонал» яха студи.
19.30 — Вай кандидаташ. СССР Лаккхерча Совета депутаталла кандидатаца кІагачи кхачами промышленноста лаьрхІа машинаш а бытовой прибораши министраца Н. И. Пудкоешара беседа.

8.35 — «Шоана веза хета лаьлла» (эрсий меттала).
11.30 — Аэрофлота Дина хотадь концерт (эрсий меттала).
16.00 — «Школьный глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
16.30 — «Къона тІехье» (нохчий меттала).
18.00 — «Иллешка доттагІаш дохчарна» яха концерт (нохчий меттала).

УКВ

17.00 — А. Прокофьев. «Са хьансара дайнаш, са Росси». Музыкально - литературни композици.
17.45 — Юмористически дуцарш.
18.02 — Хелхара эшараш.

12 ФЕВРАЛЬ

6.40 — «Сий а хозстав а къахьегарга хьожжа». Нохрасійдааман (гІалгІай меттала).
6.55 — Музыка.
8.15 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.18 — Передачай программа (гІалгІай меттала).
8.21 — «ХІара денна йоаклы» (эрсий меттала).
8.31 — В. Васнера валаш (эрсий меттала).
9.15 — «Хааныь тІехьашла болх беш я» (эрсий меттала).
9.30 — «ХІара денна—йоакхи» (эрсий меттала).
9.45 — Музыка.
10.00 — Передачай программа. Хаеттамех бола хоам (эрсий меттала).
10.01 — Микрофона хьалхашка ба Нохч-ГІалгІай радиои телевидени инструментальни ансамбли, солисташ (гІалгІай меттала).
10.25 — «Лай тІара цІе эшараш». Ш. Окуева ромаша согІомаш (нохчий меттала).
16.40 — «Сага замоно» яха радиожурнал (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
18.30 — Романсаш (эрсий меттала).

УКВ

17.00 — «ЛаьттІена сагаи фила повесть». С. Прокофьева опера монтаж.
17.30 — «Майра цІен». С. Чакаева радиоспектакль.
18.25 — Моттигерча композиторий патриотически иллеш.

РАДИО

11 ФЕВРАЛЬ

6.40 — Керда хоамаш. Хаеттамех бола хоам (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаеттамех бола хоам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — «Юртара хІокар» (нохчий меттала).
8.40 — Музыка.
10.15 — Депутаталла кандидатех дувц. «С. Умалатова». Очерк (гІалгІай меттала).
10.30 — Музыка.
11.00 — «Къонал» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
11.30 — «Маьшарех дола дош». Радиокомпозици (эрсий меттала).
12.40 — Сийлахь - боккхача Котамин 40 шу дизарга. «Фронтовикий дагалувцараш» (нохчий меттала).
12.55 — Музыка.
13.15 — «Мили дІаеха ветеранашна». Музыкальни передача (эрсий меттала).
16.00 — «Кавказ Іуйренаш» яха радиожурнал (эрсий меттала).
18.00 — «Музыкальни почта» (гІалгІай меттала).

УКВ

17.00 — С. Цвинн. «Музыкальни тайпара сахьат» бола музыкальни передача.
17.50 — «Дина вах». А. Айдамирова дуьцар.
18.32 — «Вайсагара вовзале». Концерт.

12 ФЕВРАЛЬ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Музыка.
7.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаеттамех бола хоам (эрсий меттала).

Хенах лаьцна

Тахан республике гІоллел Грознее моркаш а йолаш, йочан а йоацаш, ша бийла а йолаш, малхбоалехьара секунде 5—10 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилeн фегара температура республике —2 +3. Грозне 0 градус йолаш хилeн тарлу.

Кхоанeх ломмеи моркаш а йолаш, цхьайолча моттигашка лаьгІо лоа а делхаш, тайп-тайпарча оагІонашкахьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилeн фегара температура бийсана 5—10, дийнахьа 1—6 градус шелал йолаш хилeн тарлу.

Метеостанци.

Республика экранаш тІа

«СОНА ЦІАККХА ЙИЦЛУРГЬЯЦ ХЬО»

Советски зрителашта дика вовзаш ва СССР халкъа артист Кадочников Павел. Ах бІаь шу совгІа ха я цо кино болх бу. Цо дакъа лоацаш дакъа дукхагІа дола фильмаш хІанз классика лоархІаш да, хІаьта цун шийн творчески кхел советски кино лирна дола истори хиина дІаэттай. Дуккха ха яьккхар цо киноарителa кумир волаш ха яха къаьна вале а, хІанз а хьинаре къахьег цо кино.

Зрителo лоархІаш а дезаш тІаьнаш а да цо даькъе лоацаш укх тІехьарча хана дакъа «Вовзаш воацача сага дуцар», «Ленин Париже», «ЭгІадаь ахча», «Идеальни мур», «Карантин» яха а кхыдола а кинокартинаш.

Актер хиина ца Іеш, режиссер а ва Кадочников. Иштта, цо оттадир кІоаргга хьаькъал а кхетам а болаш волча Берендея роль а ловзаеш «Снегурочка» яха фильм. Зрителo бсамца тІаийцар А. Казанцевацa цо цхьана даьккха «Цхьан пола музыканташ» яха фильм а.

«Сона цІаккха йицлургьяц хьо» яхар — цуьн режиссерски кхоалагІа болх ба. Цу фильма истори иштта да. Массехк шу хьалха Ерригсоюзни радио гІолла хилар «Безамах йола беседаш» яхача передачай бІарчча цикл. Царех лаьцна Іалабмате кукха кьахетам дайтар редакце радиоладувгІархоша. Царех цхьанне тІа, авторо йоззар: «Хьажсара новкъостий! Шун передачашка ладуьгІначул тІехьагІа царех лаьца цхьа дош ца алла Іалаш со. ГІулакх иштта дальча, Сийлахь-боккха Даймехка тІом болча хана Іадаьлате хала чов хиина медсанбате вигавар со. Цкъарчоа сов дукха цІийх Іоьдавеллерах цига вехнав аьнна вита хиьнвац со». Воккъал дар аьлча, из хила а хиинав клинически валара хьисапе. Цуьна эшача грушнах дола цІий медсанбате хиннадац. Цу хана цуьнан шийн цІий деннад къоначча медсестрас. Цул тІехьагІа байза ца Іеш, шовна безабеннаб Полинаа Федорн. Кастта иза а тІом тІа вахав вІашаг. Шоаш юха а дукха ца гоаш вІашагІкхетаргба аьнна хеташ хиннаб уж. Иза вІашагІкхетар цар хиилу... 20 шу дальча.

Цу хозача а хьамсарча а безамах дийна Іаш автораш, дика довзх цар тІемо адамаш тІеоттадеш дола Іазап, яхьаш йола гІелал. Мелодрама жанрах дальккха дале а, наха дезалургдолаш боккхача безамца уж хьожаргболаш фильм да из.

Кадочникова Павел меттел цига дакъа лоацаш ба актераш Мальцева Ирина, Карельскова Евгения, Шулыгин Виктор, Соколова Люба, Драпеко Елена, Купина Людмила, Титова Нина, кхыбераш.

«КХОАЛАГІА ВОЛА ПРИНЦ»

Из Чехословаке кинематографистий керда фильм хетадаьд юххьанцарча а юкъерча а школашкарча дешархошта.

Бакъда, хозахеташ цунга хьожаргва фаьлгаши приключенеши езаш мел вар.

Режиссера Москалица Антонина кино цо беш бола болх ба из. Шоай мехка а доазол арахьа а из дикагІа воза театральни а телесерийни а постановщик волаш хилара.

Цунах лаьца дувцачух дикагІа да аьнна хетт сона зрителa фаьлгага хьажа торе хилча. Цига фу а сенах лаьца а дувц ховргда цунга хьажа веначоа. Бакъда, цхьан гІулакха тешам лу аз: цунга хьажа венар сакъерда ца луш залера аразаргвац аьнна.

В. КОВАЛЕВА,
Госкино йоккхагІа йола редактор.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделаш: партийни вахара — 2-54-04; промышленностей транспортей — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-64; культура — 2-64-75; кехаташ — 2-55-64; корректорей — 2-69-66.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделы: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-64; культуры — 2-64-75; писем — 2-55-64; корректорская — 2-69-66.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ02049. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковска, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 505.